

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אֲתָנָח, סֹלֶק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹחֵךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מֵרָאָה = מאריך, רבוי; דֹּרְאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְסָא = טרפא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דֹּרְאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טַפְסָא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְפָּה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִקְאָה סְגוּלָּה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְפָּה – 2; זִקְפָּה-גְדוּלָּה – 3;
 רְבִיעַ – 4; זִקְפָּה קָטָן ... זִקְפָּה קָטָן בְּחֵצֵי פִּסְקָה – היקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדמות; אֲוֵלָא – גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ – גֵּרֵשׁ – יִצְחָק – יִצְחָק – קִדְמָא – מֵלֵמַד) דְּרוּשׁ בְּפִסְקָה בְּכַעֲנִין חֵלֶק מִ"ג מִדּוֹת דֵּר' יִשְׁמַעְאֵל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה – תְּרַסָּא –
 דְּרוּשׁ בְּפִסְקָה שְׁעוּר, מִחֲצִיזָה, תְּלִישָׁא-גְדוּלָּה = תְּלִישָׁא – דְּרוּשׁ בְּפִסְקָה וּלְפָנָיו שְׁעוּר, מִחֲצִיזָה; פִּרָּה – דְּרוּשׁ בְּפִסְקָה רֵעִין לְנוּשָׁא אַחַר בְּהִלְכָה;

1.1 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מד,ג – ד: [ג] הַבֶּקֶר אֲוֹר וְהָאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ הָמָּה וְחִמְרֵיהֶם: [ד] הֵם יִצְאוּ אֶת-הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וַיֹּסֶף
 אֲמַר לְאִשְׁרָעַל עַל-בֵּיתוֹ קוֹם רְדֵף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשְׁתָּחֵם וְאִמְרַת אֲלֵיהֶם לָמָּה שְׁלַמְתֶּם רַעְיָה פִתַח טוֹבָה:

(7, מד) הֵם תְּלִישָׁא-גְדוּלָּה (-תלשא), משוער על שיעור בכתוב ולפניו ושיעור בכתוב אחריו.
 שיעור בכתוב לפניו. שיעור זמן אור או עלות השחר משיאור המזרח עד שתנן החמה תני ר' ישמעאל ליתן תחום לבוקרו של בוקר.
 השיעור עצמו בזמן שיום ולילה שוים – אדם מהלך ארבעה מיל, נלמד מהימלטות לוט לצוער

נאמר ב-[תלמוד ירושלמי ברכות פ"א,ה"א (וילנא ג, ב ד, א)] א"ר אבא כתיב הַשֶּׁמֶשׁ יֵצֵא עַל-הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צִעְרָה (בר' וירא
 יט, כג). וכתוב וְכֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר (וי' אמר כב, ז). מקיש יציאתו לביאתו מה ביאתו משיתכסה מן הבריות אף יציאתו לכשיתודע
 לבריות. אמר רבי בא כתיב הַבֶּקֶר אֲוֹר (מד,ג), התורה קראה לאור בוקר תני רבי ישמעאל בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר (שמ' בשלח טז, כא) כדי
 ליתן תחום לבוקרו של בוקר.

פי' [פני משה ירושלמי ברכות פ"א,ה"א] א"ר אבא כתיב הַשֶּׁמֶשׁ יֵצֵא דברי ר' אבא ג"כ מעין הקושיא דר' חנינא הם כתיב הַשֶּׁמֶשׁ
 יֵצֵא וכתוב (וי' אמר כב, ז) וְכֹא הַשֶּׁמֶשׁ ונימא דמקיש יציאתו לביאתו דמה ביאתו משיתכסה מן הבריות אתה מחשבו ללילה ואף על פי
 שעדיין השמש בתוך עובי הרקיע אף יציאתו לכשיתודע לבריות דוקא אבל כל זמן שהוא בתוך עובי הרקיע לא מיקרי הַשֶּׁמֶשׁ יֵצֵא
 עַל-הָאָרֶץ ומפני מה אנחנו מחשבין היום מעלות השחר: [ד ג עמוד ב]

אמר ר' בא. היינו טעמא דכתיב הַבֶּקֶר אֲוֹר א"כ התורה קראה לאור בוקר אף על פי שעדיין לא נתודע השמש להבריות אור השחר
 קרויה בוקר: תני ר' ישמעאל. מהכתוב הזה שבתורה למדנו כן דכתיב וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר (שמ' בשלח טז, כא) בא הכתוב
 כדי ליתן תחום לבוקרו של בוקר וזהו בוקר דעלות השחר לבוקר של זריחת השמש: עכ"ד [פני משה]

המשך [תלמוד ירושלמי ברכות] אמר רבי יוסי בי ר' בון אם אומר ליתן עוביו של רקיע ללילה בין בערבית בין בשחרית נמצאת אומר שאין היום
 והלילה שוין ותני באחד בתקופת ניסן ובאחד בתקופת תשרי היום והלילה שוין ...
 אמר רבי חזנא מאיילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך ארבעת מילין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח
 עד שתנן החמה ארבעת מיל דכתיב וכמו השחר עלה וגומר וכתוב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ומן סדום לצוער ארבעת מיל יות' הוון אמר
 רבי זעירא המלאך היה מקדד לפניו הדרך ומניין מאיילת השחר עד שיאור המזרח ארבעת מיל כמו וכמו מילה מדמיא לחבירתה

בראשית וירא יט,ז: וַיְהִי כְהוֹצֵאֵם אֹתָם הַחֹצֶה וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ עַל-נַפְשׁוֹ אֶל-תְּבִיט אַחֲרָיִךְ וְאֶל-תַּעֲמֹד בְּכָל-הַבֶּקֶר הַהִירָה הַמַּלְאָךְ פֶּן-תִּסְפָּה:
 פרט קדמא וְהִירָה – תְּרַסָּא, בתפקיד שיעור, שתבנית הבאה מלמדת לדרוש אותו כמוסבר בהמשך כְּהוֹצֵאֵם אֹתָם – קדמא ואולא,
 להודיענו שהוא כעין כלל מלמד מצורת כעין בנין אב או דבר החוזר וקורה על השיעור המרומז בפרט קדמא, בנין אב כי ההמשך
 וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ עַל-נַפְשׁוֹ אֶל-תְּבִיט אַחֲרָיִךְ תבנית פעמיים זקף בין שני קיסרים, משמשת בעוד מקומות בין היתר בתפקיד כעין בנין אב,
 ומלמד על הפרט קדמא שהפרט בתראה הַחֹצֶה – רביע – ארבעה מילין של מרחק צוער מסדום הוא זמן ש- אדם מהלך ארבעת מילין
 משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל דכתיב וכמו השחר עלה וגומר
 וכתוב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ומן סדום לצוער ארבעת מיל בקו ישר כי המלאך מקדד לפניו הדרך. בנין אב או דבר
 החוזר וקורה מלמד כבעין היקש ומניין מאיילת השחר עד שיאור המזרח ארבעת מיל כמו וכמו מילה מדמיא לחבירתה.
 בראשית וירא יט,ט: הַפֶּה-נָא הָעִיר הַנָּאת קָרְבָּה לָנוּם שְׁמָה וְהוּא מִצְעָר אֲמַלְטָה נָא שְׁמָה הָלָא מִצְעָר הוּא וְתָתִי נִפְשִׁי:
 שְׁמָה – רביע – אולי ארבעה מילין של מרחק צוער מסדום.

[אברבנאל (בר' א,ד)] ולזה אמרו שיום התורה לכל דיניה הוא מעלות השחר עד צאת הכוכבים. וכמו שכתב הראב"ע שעה ושליש שעה קודם
 זריחת השמש יהיה הַבֶּקֶר אֲוֹר וכן אחרי בואו שעה ושליש שעה לא יהיה לילה. ומפני זה תולה הכתוב הַבֶּקֶר אֲוֹר בראשית המתנועע בסבוב
 מהראות השמש והירח והכוכבים. ועוד כלל באמרו ולהבדיל בין היום ובין הלילה. שהמאורות יעשו הַבֶּקֶר אֲוֹר בין חלקי היום עצמו ובין חלקי
 הלילה עצמו וגו'

להשוואה שיעור הליכת ארבע מילין מתחילת שקיעת החמה עד סוף השקיעה דברים האזינו לב,מט:
 עֲלֵה אֶל-הַר הָעֵבְרָיִים הַזֶּה הֲרִנְבוּ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ
 וַרְאֵה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָה:
 אֶל-הַר – תְּלִישָׁא-קִטְנָה, מרמז על לימוד בענין שיעורין, הַר-נִבְּו – רביע, מרמז על שיעור בעל ערך ארבע

ב"ח על הטור א"ח סי' רצ"ב ס"ב על אמירת שלוש צדקתך במנחה של שבת זכר לפטירת שלושה צדיקים במנחה של שבת, משה
 וכולל עמו יוסף דוד. ב"ח משה נפטר בשקיעת החמה ביום ו' והיה מוטל בכנפי השכינה עד מנחה של שבת, השכינה נשאה אותו
 ארבע מילין להר נבו. סימוכין בבלי פסחים צד ג, רבי יהודה אומר כי משקיעת החמה עד צאת הכוכבים שיעור הליכת ארבע מילין.
 תוס' מסביר כי הכוונה מתחילת שקיעה ועד סוף שקיעה

דוגמא ללוח זמנים לאופק ירושלים בימינו, העמודות באפור לא שייכות לגאמר בעיון

אילת השחר? – עמוד השחר	יאור המזרח – עלות השחר	תחילת זמן צבית, תפילין וקריאת שמע	נץ (זריחת) החמה	שקיעה מלאה	צאת הכוכבים
כ-120 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	כ-72 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי				
4:29	5:17	5:40	6:35	16:39	17:07
3:52	4:40	5:01	5:51	17:46	18:12
2:57	4:07	4:34	5:33	19:45	20:15

בתקופת תמוז הפשר 2:36 בין איילת לנץ, היינו 2 * 1:18, כפעמיים שעה ושליש ראה אברבנאל בשם ראב"ע

שיעור לפניו זמני קריאת שמע של ערב ושל שחר הַבֶּקֶר אֲוֹר – טפחא אתנח כטעמי (דב' ואת' ד, ז) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:
 רמז ללמוד עד מתי זמן קריאת שמע של לילה וממתי זמן קריאת שמע של שחר ועד מתי.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אהבה, סליק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשט; מראש – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע, לא ממש; טפא – טרף – שני משמעות, רבוי ממשע; מראש טפא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מראש תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מראש טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה – (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש = גרש"ף – יוצא מהענין; קדמא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פס – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בוקר] עמוד כב טור 1 בוקר. התחלת היום. זמנו. התחלת הבוקר הוא מעמוד-השחר*1, שנאמר: הַבֶּקֶר אֶזְרָךְ, התורה קראה לאור בוקר3, שאף על פי שעוד לא זרח השמש, אור השחר קרוי בוקר4, וכן כתוב: כל הלילה עד הבקר וגו' בעלות השחר.

שיעורים בכתוב אחריו. (א) שיעור אגדתא להשפעה ולתחום עיר הנמדה מעבר לשיעור לעיבור עיר. תחום עיבורה של עיר מרומז בכתוב (7, מד) יִצְאֹוּ אֶת-הָעִיר לְאֵי הַרְחִיקוּ – מונח זרקא מונח סגול, מוסיף משהו על העיר מענין העיר, כאן תחומה וכח השפעתה – שליטתה על הנמצאים בה, כדאיתא ב-[תורה שלמה (יא) בשם מדרש] כד"א רְחֹק יִהְיֶה בְּיַנְיָכֶם וּבֵינוּ וּבֵינָיו בְּאֵלֶיךָ אָמֵה (יהושע 7), אמר (הע' יוסף) אם יתרחקו מן העיר אפילו מיל אחד אין כל בריה יכולה להחזיר. וכן בפירושו [חניכות התורה] שאם יצאו האחים מעבר לתחום מיל השווה אלפיים מן העיר לא תהיה ליוסף שליטה עליהם. ע"פ רבי העצה שאם אמרו תפילת הדרך לא יוכלו לשלוט בהם. וע"פ אמרי אמת שאמר מאמר מכתב יד של רבי חיים וויטל (שאבד) שבו נאמר כאן על ענין תפילת הדרך. מכאן ההשערה שאפשר שמדובר כאן בשיעורי דרך למצוות תפילת הדרך לשמירה בדרך.

(ב) שיעור דרך להתפלל תפילת הדרך. הֵם יִצְאֹוּ אֶת-הָעִיר לְאֵי הַרְחִיקוּ. הֵם – תלשא בתפקיד שיעור בכתוב אחריו, אפשר, שמדובר בשיעורי דרך למצוות תפילת הדרך. שיעור הדרך אינו קבוע, כפי שנלמד בטור, שו"ע, משנה ברורה-[או"ח ס' ק] וזה מרומז בתבנית הטעמים של יִצְאֹוּ אֶת-הָעִיר לְאֵי הַרְחִיקוּ – מונח זרקא מונח סגול. בין תפקידי התבנית זרקא סגול נמצא התפקיד מגדיל וממעט (מאריך ומקצר) שזה עשוי ללמד על שיעור דרך משתנה. טעמי מונח מרבים שימושים לתפקידי התבנית, כאן (א) עשוי ללמד האם לומר או לא לומר ברכת החיתום בא"י שומע תפילה;

[טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קי] ... היוצא לדרך יתפלל תפלת הדרך ... והר"מ מרוטנבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר היה אומר אחר י"ר כדי להסמיכה לברכת גומל חסדים (ט: ברכה אחרונה בברכות השחר) ותהיה ברכה סמוכה לחבירתה וי"ל אותה אחר שהחזיק בדרך ובין לאומרה אלא א"כ יש ל"ל לילך פרסה אבל בפחות מפרסה לא יתחום בברוך ואם שלא לאומרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך ובין פרסה תוך פרסה הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרובא ללון בה משם ואילך יאמר אותה ברכה לפי [פרישה אורח חיים סימן קי אות ח] ויש לומר אותה אחר שהחזיק בדרך. גם הר"מ (ט: מרוטנבורק) שהיה סומכה ליהי רצון (ט: ... גומל חסדים טובים) היינו כשהיה מתפלל בדרך ... (ט: ... ולפי הכל בו אפשר לסמוך לכל ברכה כשמחזיק בדרך כמו) ברכת אשר יצר או לברכה אחרונה דפרי.

(ב) כפסק השו"ע להלן שאם שינה דעתו מלנוח בעיר בדרך ויצא שוב לדרך יחזור ויתפלל תפילת הדרך שוב. [שו"ע א"ח הלכות תפלה סי' קי סעיף ה] אין לומר אותה <ה> אלא פעם אחת (כד) [ח] ביום, אפי' (כה) אם ינוח בעיר באמצע היום, אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר כך נמלך ויצא ממנה לעבור חוצה לה או לשוב לביתה, * (כו) י' יב' צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת. (ג) לט"ז ביציאה מעירו מתפלל תפילת הדרך בעיר, וכל זמן שאוחז בדרך מתפלל כל יום בבוקר בלי חתימה (ולאו דווקא שיצא מחוץ לעיר) [משנה ברורה סימן קיז, קט] ... והט"ז מתיר אפילו בתוך העיר משעה שגמר בלבו והכין עצמו לצאת אבל הא"ר והפמ"ג ושאר אחרונים חולקין ע"ז והסכימו דלכתחילה יש ליהזר שלא לעשות כך אך בדיעבד יש לסמוך על דבריו. וכ"ז בתחלת יציאתו מביתו[לן] אבל כשהוא לן בדרך יוכל לומר תה"ד בבוקר כשמכין עצמו לצאת אפילו כשהוא עדיין בעיר דכבר החזיק בדרך. (ד) [משנה ברורה סימן קיז, קט] במקום סכנה יברך תה"ד בכל גווני. ובנוסף במסילת הברזל אפילו רק פרסה יברך כשמחזיק לנסוע תוך פרסה ראשונה.

(ג) לענין שיעור לעיבור עיר שעשוי גם להלמד מכאן אבל נלמד מ-[יהושע 7]. הכתוב יִצְאֹוּ אֶת-הָעִיר לְאֵי הַרְחִיקוּ – מונח זרקא מונח סגול, דומה לתבנית הטעמים בְּהִנֹּחַ יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ [יהושע 7], – מונח זרקא סגול, ועל כתוב זה פירשו (א) [רש"י] נִיְהִי בְּהִנֹּחַ יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ – מכאן לעיבורה של עיר שהוא מן העיר, שאי אפשר לומר בתוך יריחו. (ע"פ בבלי נדרים נ, ב); (ב) [רד"ק] נִיְהִי בְּהִנֹּחַ יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ – בגבול יריחו; ומיכן סמכו רבותינו ז"ל שעבורה של עיר דינו כעיר (נדרים נ, ב), שהרי יהושע לא היה בתוך העיר.

ואמר בהיות יהושע ביריחו – כי נסעו מהגלגל אחר שנמולו שם הערלים, ועשו הפסח, ובאו להם ליריחו לכבשה וחנו את פני העיר; והקב"ה שלח מלאכו להראות ליהושע כדי לחקוק ולבשרו, ונראה לו בדמות איש וחרבו שלופה בידו, מורה על הגבורה ועל הניצחון; יהושע 7: נִיְהִי בְּהִנֹּחַ יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ וְנָשָׂא עִינָיו וַתֵּרָא וַהֲגַה אִישׁ עִמָּד לְנִיְהוּ וַתִּרְבֵּן שְׁלֹפָה בְּנִיּוֹ וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לֹא הָלַח אָמֵה אֶם-לְעָרֵינוּ;

רמזו איד קובעים עיבורה של עיר, שבעים אמה ושיריים שמעבר למבנה המגורים האחרון שבעיר לענין מדידת תחום אלפיים אמה לשבת, הנרמז בר"ת אֶת-הָעִיר לְאֵי – אה"ל וגם ע"י כעין מידת גורעין ומצרפין במלים לְאֵי הַרְחִיקוּ אותיות לא ה מהוות אה"ל.

אֶת-הָעִיר לְאֵי – ר"ת אה"ל. האם אהל שהוא מבנה ארעי יחשב לתחום שבת? הרב י"מ רושצקי הי"ו: עיין שו"ע שצ"ח ס"ו ועיין עוד בדגול מרובה שעל גליון השו"ע שאין צורך ש(בית)היה גדול ד' אמות אלא די בזה שעשוי ארעי ללינת אדם השומר עי"ש ובשע"ת ס"ק ב'. ומ"מ צריך להיות שנעשה באמת לשומר לדור שם ולא רק עבור הגדלת תחום שבת. ועיין שו"ת בית יצחק או"ח מ"ט שחולק עליו ומתיר אף בנעשה עבור היתר תחומין.

(ד) שיעור לתחום שבת. [ג] הַבֶּקֶר אֶזְרָךְ וְהָאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ – ר"ת שוא"ה, ס"ת מרו"ר. יוסבר הדבר כפירוש הבא:

[חניכות התורה פרשת מקץ] (מב) במדרש הובא כאן בילקוט (רמז ק"ן) וזה לשונו הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים וגו' כמה דאת אמר רחוק יהיה ביניכם ובינו כאלפים אמה עד כאן. והוא תמוה. ויש לפרש דהנה איתא במדרש רבה פרשה זו על הפסוק וכתבו טבח והכן ערב שבת היה ואין והכן אלא לשבת שנאמר והיה ביום הששי והכיניו את אשר יביאו וגו' עד כאן. ויש להקשות אם כן לפי זה הא דכתבי הבוקר אור והאנשים שלחו היה בשבת שחרית ואם כן האיך חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת. וצריך לומר כי פיקוח נפש היה שם ודיעבד ובני ביתו היו עטופים ברעב ופיקוח נפש דוחה את השבת (ועיין ב"פ"ת ובנוה"ק) כמו דאיתא ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תהיו כחושים ברעב. נמצא שיעקב ובני ביתו היו עטופים ברעב ולכן חללו את השבת. אך עדיין קשה על יוסף הלא הכיר את אחיו שהלכו בשבת ובודאי אחיו לא חללו את השבת אם לא היה פיקוח נפש אם כן היאך ציוה יוסף להחזירם ולא חס על אביו ובני ביתו שהיו עטופים ברעב. אך יש לומר דאפשר כהפירוש השני ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תתראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה. ואם כן יוסף ראה לאחיו שהיה פניהם שמחים ונראים כעשירים כדאיתא בילקוט ולמד יוסף שיש להם תבואה בביתם רק שהם לא הלכו תוך התחום. רק כדי שלא יראה אותם יוסף שהם לא הכירו אותו עדיין וגם דבר אתם קשות וסברו שהם מבני נח ולכן יצאו מן העיר כדי שייסבור יוסף שהם הלכו לדרכם כדי שלא יוכל עוד לדבר אתם קשות. והלכו רק אלפים אמה שזה מותר לילך בשבת על פי דין. והנה יוסף רצה לבוא על האמת אם יש בביתם תבואה או לא ואיזה טעם של למה תתראו אמת. לכך צוה לאשר על ביתו קום רדוף פירוש אם תראה אותם מרחוק

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשערות: אתנח, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצורף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שלא הלכו חוץ לתחום אם כן אין כאן פיקוח נפש דאם לא כן למה לא הלכו יותר מאלפים אמה בכהאי גוונא קום רדוף אחריהם. אבל אם תראה שהם הלכו יותר מאלפים אמה אם כן בוודאי יש כאן פיקוח נפש אזי לא תרדוף אחריהם. והשתא יבואר המדרש שהתחלנו הבוקר אור והאנשים שלחו הם יצאו את העיר לא הרחיקו כמה דאת אמר כאלפים אמה דייקא פירוש סימן זה מסר יוסף לאשר על ביתו אם ירדוף אחריהם או לא:

בראשית מקץ מד,ג: הַבֶּקֶר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שָׁלְחוּ הֵמָּה וְחָמְרֵיהֶם:

[בבלי פסחים ב,א] אור לארבעה עשר בודקין את החמץ

הגמרא מחפשת מקור תנכ"י לתוספת המשמעות למילה "אור" במובן של סמיכות ללילה כפי שנעשה בלשון המשנה במקומות אחדים כפי שמתברר בדיון דפ"ב ג, ג, ז. הרב שטיינזלץ מביא ראב"ד שמשסיר שזו סמיכות קרובה ללילה.

הגמרא פתחה בפסוק (בראשית מקץ מד,ג) הַבֶּקֶר אֹר ועברה למצוא עוד הוכחות. דעת הראב"ד נתמכת ע"פ הטעמים.

הַבֶּקֶר אֹר – טפחא בראש פסוק, בא לפרש / להקיש ממנו לפסוק שלפניו

הַבֶּקֶר אֹר – טפחא אתנח, ריבוי ומגבלה. אור הולך ומתרבה, אבל מוגבל לומר סמוך לזמן אור בוקר, סמוך לעלות השחר, כאשר יש תערובת אור וחשך, הדמדומים עוד מרובים על החושך, קודם שיבחין בין כרתי ללבן (בין תכלת ללבן)

- [בבלי פסחים ד,א] ד"ה ותניא: כל היום כולו כשר למילה, אלא שזרזים מקדימים למצות שנאמר (בר' וירא כג,ג) "וישכם אברהם [קדמא אזלא] בבקר [רביע]
- [רש"י] שלא המתין עד הנץ החמה ומכל מקום בלילה לא הקדיש.
- טט – היינו בין עלות השחר להנץ החמה וזה בתחילה זמן עירבוב אור וחשך והולך ומבהיר משני העינים ביחד – בא לתאר שסעודת יוסף ואחיו שהייתה ע"פ המדרש סעודת ליל פסח, התמשכה עד סמוך לאור בקר ראשון זמן שעדיין מותר לסעודת פסח. האחים התכוונו לצאת לדרך בהשכמה בגלל יציאה בכי טוב עם אור ומעבר המדבר בשעות קרירות ([בבלי עירובין] ... עד ארבע שעות ביום יש קרירות) וכל שכן שהייתה שנת הבצורת השניה ומן הסתם היושב והחום הורגשו ביתר שאת. בחסות החשיכה הממונה על בית יוסף יכל להכניס כספם באמתחותיהם ולהטמין הגביע באמתחת בנימין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-ספר (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרמא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשט, לא ממש; טפאא = טרמא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרמא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרמא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרמא טפאא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרמא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מא,א,ה,ט,יז:

[א] וַיְהִי מִקְצֵי שְׁנָתַיִם יָמִים וַפְרָעָה חֹלֶם וַהֲנֵה עֹמֵד עַל-הַיָּאָר:

[ה] וַיִּשְׁן וַיַּחֲלֶם שְׁנָתוֹ וַהֲנֵהוּ שֹׁבֵעַ שְׁבָלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאֹת וְטָבוֹת:

[ט] וַיַּדְבֵּר שֵׁר הַמַּשְׁקִים אֶת-פְּרָעָה אֶת-חֲטָאִי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם:

[א] וַיְהִי מִקְצֵי - זקף-גדול טפחא, [ה] וַיִּשְׁן וַיַּחֲלֶם - זקף-גדול טפחא, [ט] אֶת-חֲטָאִי אֲנִי - זקף-גדול טפחא

אפשר שכל טפחא מביא גלוי או רבוי גלוי שבחלום שר המשקים פתח הקב"ה סדרת חלומות קשורים המביאה לגאולת יוסף כהכנה לגאולת ישראל

[יז] וַיַּדְבֵּר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחֻלְמֵי הַנִּי עֹמֵד עַל-שֵׁפֶת הַיָּאָר:

בְּחֻלְמֵי - זקף-גדול, בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פינטר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות טובות ורעות,

שבליים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו. לכן כאשר יוסף אמר (בר' מקץ מא,ג) וַעֲתָה יָרָא פְּרָעָה אִישׁ נָכוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתַּחֲוֶה

עַל-אֲרֶץ מִצְרַיִם: הכיר פרעה שלפניו האיש אשר ראה בחלום ואמר (מא,לח) הַנִּמְצָא כֹּהֵא אִישׁ אֲשֶׁר רֹחַ אֱלֹהִים בּוֹ:

אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (ג) אֲחֵרֵי הַדְּרִיעַ, קרי ביה אֲחֵרֵי, כלומר כמדומה לי שהיית אֲחֵרֵי

כשחלמתי החלום שהרי בדבר יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לבדוקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר, וא"ל לא ראית כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראית אלא דקות ורעות והוא כמו בחלום (ויר' 4).

בראשית מקץ מא,לח: וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל-עֲבָדָיו הַנִּמְצָא כֹּהֵא אִישׁ אֲשֶׁר רֹחַ אֱלֹהִים בּוֹ:

אמרי נועם, הרב הורוויץ מאיר בן אליעזר, מועדים וחדשי השנה חסידות {3} ע' 197, התרנ"ו (ע"פ אוצר החכמה)

והנה איתא בל"ת (בלקוטי תורה) אשר כהן אן הוא בקליפה נגד יסוד ז"א (זעיר אנפין) בקדושה בחינת יוסף הצדיק ובחינה זאת נקראת דר"ך כמו שכתוב דר"ך גב"ר בעלמ"ה העולה יסוד מלכו"ת (טט = תקע"ו) וקריעת ים סוף שהיה ע"י משה ויוסף כמ"ש ויקח משה את עצמות יוסף עמו ונתיחד אל המלכות שהוא י"ם של שלמה שני בחינות יסודות הנקראים שבי"ל ודר"ך וזהו בים דרכ"ך ושבי"לך במים רבים והכניעו הנהו קליפות כהן מדין וכהן אן כנ"ל. ולאשר יסוד דז"א (של זעיר אנפין) הנקרא דר"ך שהוא יוסף מקבל ממה שלמעלה שהוא שבי"ל ע"כ דר"ך שבי"ל עולה (= תקס"ו ועולה =) משי"ח ב"ן יוס"ף. (טט – אפשר כי מובן המשפט יוסף מקבל ממה שלמעלה שהוא שבי"ל גי' מש"ב ועם ארבע אותיות זה מש"ה ועוד הכולל, היינו מש"ה והאור המקיף שלו)

אדרת אליהו, הרב יוסף חיים מבגדד (הבן איש חי)... יוסף אין דינו כדין עבד שהרי במהותו הוא בן חורין ... והא ראיה שיש לו נבואה אִישׁ אֲשֶׁר רֹחַ אֱלֹהִים בּוֹ: והנבואה לא שורה אלא על המיוחסים. ולזה התכוון פרעה הַנִּמְצָא כֹּהֵא אִישׁ ובנגינה זקף-גדול איננו זוקפים כאן קטן ועושים ממנו גדול, אלא הוא כבר גדול ותמיד היה כזה כי הרי רֹחַ אֱלֹהִים בּוֹ: .

כֹּהֵא אִישׁ - זקף-קטן זקף-גדול עולה תקע"ו, כֹּהֵא אִישׁ גי' עולה שג"ם. עם שני כוללים בשג"ם (בראשית ג,ג) עולה מש"ה, הוא משה רבנו, שהיה חכם ונבון כמו שבקש פרעה. ההפרש בין תקע"ו לשג"ם 343 - 576 = 233 עולה רג"ל שהוא ענין הליכת משה לצורך (שמות ב,יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כי רק משה רבנו יכל לעסוק בהעלאת עצמות יוסף עמו ממצרים, ומפני שניהם נבקע הים. זקף-קטן זקף-גדול כעין דרך לימוד חזון וקורה, ע"פ אוסף הדוגמאות אפשרות של גלוי רצון ה' בנבואה או מלאך או רוח הקדש או בת קול.

כתב ב- אוצר הזוהר, הרב דניאל פריש זצ"ל, עריכה ותרגום ידידיה ברנסדורפר הי"ו, ח"ב ע' ת"ק ערך משה, סימן משיח משה משיח (זוהר ח"א כ"ז א'), סיומא מלכא משיחא הוא - משה בסיומו יהיה מלך המשיח (זוהר ח"ג ר"ס ב') כאן בשיילוב דברי אמרי נועם ודברי אדרת אליהו ואוצר הזוהר מתקבל גלוי רצון ה' ביוסף ואחריו במשה כֹּהֵא אִישׁ אֲשֶׁר רֹחַ אֱלֹהִים בּוֹ: וידוע בתורת החסידות אשר פרעה זה ענין של פריעת – פתיחת השמים ודרכו גילה ה' את הגאולה ע"י יוסף ומשה, וכשם שבגאולת מצרים יוסף הקדים למשה הגואל הראשון, כך לעתיד לבוא משיח בן-יוסף יקדים למשיח בן-דוד שיהיה בטוי רוחני למשה רבנו.

כֹּהֵא אִישׁ - כו"ה גי' ל"ב נתיבות חכמה

בראשית מקץ מא,ג,כו:

[ג] וַהֲנֵה שֹׁבֵעַ פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן-הַיָּאָר רָעוֹת מְרָאָה וְדָקוֹת בְּשָׂרָה וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת עַל-שֵׁפֶת הַיָּאָר: [כו] שֹׁבֵעַ פְּרוֹת הַטְּבַת שֹׁבֵעַ שְׁנַיִם הֵנָּה וְשֹׁבֵעַ הַשְּׁבָלִים הַטְּבַת שֹׁבֵעַ שְׁנַיִם הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא:

(מא,ג) וַהֲנֵה - גרשיים שֹׁבֵעַ פְּרוֹת אַחֲרוֹת - פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי גזירת הרעב

(מא,כו) (סלוק) שֹׁבֵעַ פְּרוֹת הַטְּבַת - דרגא מונח רביע, בתפקיד - פרט שאליו מתיחסים שאר פירטי הפתרון, נמצא כי התבנית דרגא

מונח רביע מופיעה פעמיים בהקשר לפרות

(מא,ג) שֹׁבֵעַ פְּרוֹת אַחֲרוֹת - דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון ליצר הרע, גלות וגאולה, כתב שני לוחות הברית (השל"ה) תפח-תצ.

האבות וגלות מצרים כאו לתקן חטא אדה"ר. היינו גזרת הרעב באה כדי שבני ישראל ירדו למצרים להוציא משם ניצוצין קדושים (נשמות קדושות) שנפלו שם בשבירת הכלים (מאור ושמש פרי' וישב סיפור החלום הראשון של יוסף) ומחטא אדה"ר, וחטאיו אחר-כך (מוליד שדים ורוחות) במצרים הגורם לרקבון התבואה שלא בידי יוסף

שֹׁבֵעַ פְּרוֹת הַטְּבַת - דרגא מונח רביע, בתפקיד - תיקון ליצר הרע, כתוב זה הוא רמז להסתלקות השכינה מהרקיע הששי לרקיע השביעי, בגלל חטאי האדם כפי שנעשו במצרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציג; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ש"בע פירות ה'טובות – דרגא מונח רביעי, ר"ת של התבנית מצטרפים למלה מר"ד ועוד מלת הפתיחה **שבע**, נראה שרשרת של קשרים
בגימטריה: גי' 385 = (ירדו) מצרימ"ה = לפרע"ה = שפ"ה (פרעה עומד על שפת היאור) = שכינ"ה = הרקי"ע בסיכום: שכינה (נסתלקה
ל) הרקיע שבע (השביעי)

בראשית מקץ מאמה – ההסבר הבא מבוסס בעיקר סופי תיבות הפסוק
ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אֶסְנֵת בת-פֹּטִי פֶרַע כְּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת – ס"ת הא"ם פ"ת? או נפרש (כי בשולחן ערוך חלק) א(בן) ה(עזר) (יש הלכה של הימנעות) מפ"ת
(היינו אכילת לחם). ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **פֶּעַנַח וַיִּתֵּן-לוֹ אֵת** – מילת וחת"ן
ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **אֶסְנֵת בת-פֹּטִי פֶרַע כְּהֵן** – מילת תעני"ת
ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף (על)** – המלה הנאפ"ל
ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם** – המלה לצ"ם או בלי ל' צ"ם

ויתן לו את אֶסְנֵת – מונח רביעי, דרוש בכתוב לפחות ארבע הלכות לענין הלכות תענית חתן וכלה ביום חתונתם לפי זמן החופה.
לפי שו"ת יביע אומר חלק ג - אבן העזר סימן ט, שו"ת יחוה דעת חלק ד סימן סא אפשר להסביר ר"ת וס"ת כך: אם החופה
וקידושין קודם השקיעה (קודם אור הנאפ"ל) חת"ן וכלה אינם מתענים כיון שיום טוב שלו הוא, (יום נא"ה) אבל מבין הנישאים בלילה
(רק האשכנזים) יתענו ביום שלפני החופה וקידושין ואפשר כי החת"ן צ"ם והכלה לא כדי להיות נא"ה
ובכל אופן, לפי שו"ת יביע אומר חלק ג - אבן העזר סימן ט ד"ה (ה) ומעתה ... אלא שאף למנהגינו ומנהג שאר ארצות שלא
להתענות ביום החופה, טוב שלא יאכל הרבה יותר מדי כדי שיהיה לבכו נכנע קצת וטוב לו וגו'.

שו"ע אה"ע סא א הגה (הרמ"א) ... [ו] ונהגו שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן, ועיין בא"ח סימן תקע"ג.
בית שמואל אבן העזר סימן סא ס"ק ו [ו] ונהגו שהחתן והכלה מתענין - במהר"מ מינץ אית' ב' טעמים, א' משום שהוא יום סליחה
דידהו ונמחל עונותיהם לפ"ז ראוי להשלים התענית וכ"כ ב"ח בא"ח ס"ס תקס"ב, ב' שמא ישתכרו ולא יהיה דעתם מיושבת עליהם
לפ"ז א"צ להשלים וכ"כ בהג"ה ש"ע ואם האב מקבל הקדושין בשביל בתו הקטנה צריך הוא להתענות לפי טעם זה ובימים שאין
מתענים כמ"ש בא"ח צריך ליהזר שלא יהיה רודף אחר מותרות מאכל ומשתה:
שו"ע או"ח תקנע גה: מי שיש לו נשואין (ו) בתנוכה אין לו להתענות, אבל אם יש לו נשואין א [א] (ז) בניסן מתענה (ח) ביום חופתו, (ט) <א>
ב אפילו בר"ח ניסן, מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם, כדלקמן סוף סימן תק"פ (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ש).

חנוכה מן התורה מניין?

ויקרא אמר כג, לו: שבעת ימים תקריבו אשה לה'
ביום השמיני מקרא-קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' עצרת הוא פל-מלאכת עבודה לא תעשו:
ויקרא אמר כג, לו... ביום השמיני מקרא-קדש - (אתנח) מונח פזר תלישא-קטנה, **מקרא-קדש** - תלישא-קטנה בתפקיד בעל בחינה
נעלה ובתפקיד שיעור - אפשר קריאת תורה מיוחדת, רמז לסיום קריאת ספר התורה בשמיני עצרת, שבעבר סימו פעם בשלוש שנים
ואח"כ פעם בשנה וזוה הנהגת שמחת תורה.

ביום השמיני - (אתנח) מונח פזר, כעין שני עניני פזר, **העברת מקרא-קדש** - קריאת תורה מיוחדת
א' לשמחת תורה בגולה ביום התשיעי,
ב' לחנוכה שהיא מצוה מרבנן ואשר יש לה קשרים אחדים לסוכות. לפני שנעסוק בקשרים אלו נעיין בפסוק **ויקרא אמר כג, לו... ביום
השמיני מקרא-קדש**. הפסוק פותח בשבעה ימי סוכות וממשיך ליום השמיני מתחילת סוכות, היינו כעין יחידה אחת. הדבר דומה לחנוכה
אלא שבחנוכה ביום הראשון הדליקו והנס נתגלה החל מהיום השני עד היום השמיני. אפשר שהנס נתגלה כבר ביום הראשון כי מאז מות
שמעון הצדיק כהן גדול נר המערבי שהודלק בערב כבה לפני שהכהן הגיע בבוקר להיטיב הנרות. אבל אחרי הדלקת הנרות בערב של כד –
כה כסלו מוצאו הנר המערבי דולק.
חנוכה אורכה שמונה ימים, בכל יום יש קריאת תורה בפרשת חנוכה המזכה במשכן, כל יום נשיא שבט אחד. ביום השמיני קוראים ארבעה
נשיאים וקטע הסיכום **במדבר נשא ז, פד נא אתו הנפת המנחת**.

בסוכות לכל יום יש **מקרא-קדש** של מספר פרים ההולך ופוחת

הסבר אגדתא לפזר. **בבלי סוכה פ"ד לולב וערבה מזב, ... והלכתא אומרים זמן בשמיני של חג תניא כוותיה דרב נחמן שמיני (דף
מחא) רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב (רש"י סימן הוא כדמפרש ואזיל) פייס בפני עצמו זמן בפני עצמו רגל בפני עצמו קרבן בפני
עצמו שירה בפני עצמו ברכה בפני עצמו:**

- * רבינו מפרשיסחא הזהיר שיתפללו בציבור בשמיני עצרת ושמחת תורה, ואמר על כך רבינו יהושע מבעלו שרמז פז"ר קש"ב
שהתפילות המפורזות (פז"ר) של כל השנה מתכנסות (קש"ב) ע"י תפילה בציבור בשמיני עצרת.
  - * הרב יהושע ישראלי הסביר שם החג "שמיני עצרת החג הזה" הוא יום שכל השנה חג (סוכב) סביבו
  - * טט - **ביום השמיני מקרא-קדש** פז"ר קש"ב = קש"ב פז"ר התפילות ללא קשב (ללא כוונה מלאה) המונחות מפורזות סביב השנה
מתקנות ע"י **מקרא-קדש** – תלישא-קטנה (ציור מעגל) תפילה בציבור עם כוונה **ביום השמיני** - מונח פזר, **החג הזה** - נקודת המרכז
המתקנת
  - * התפילות ללא קשב (ללא כוונה מלאה) המונחות מפורזות סביב השנה **ביום השמיני** - מונח פזר, **החג הזה** - נקודת המרכז של
מקרא-קדש - תלישא-קטנה (ציור מעגל) תפילה בציבור בקש"ב - בכוונה המתקנת אותן
- פרשת המועדים מתחילה ב-**ויקרא אמר כג, לו אלה מועדי ה'**. בתוך פרשת סוכות מופיע פסוק **ויקרא אמר כג, לו אלה מועדי ה'**,
שמלמד שוב על המועדים. הרב דושינסקי אמר שאפשר כי הפסוק השני מרמז שיהיה עוד מועד לה' והוא חנוכה. דבר המשתלב ברמז
מטעמי המקרא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק = סוף-ספר (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשוט; מראָ = מראָך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאָ = טרפאָ – שני משמעות, רבוי מתפשוט; מראָ טפאָ – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאָ – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראָ תביר טפאָ – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראָ טפאָ – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספ"ן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט, 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.3 בראשית מקץ מא,א:

הפסוקים הבאים מרכזים מופעי שתי תבניות טעמיים בפרשת מקץ (א) דרגא מונח רביע (ב) זקא-גדול ... זקא-קטן שבדרך הסבר אחת תפקידן תיקונים רוחניים. * = * = *

בראשית מקץ מא,ב,ג:

[ב] והנה מן-היאר עלת שבע פרות מראָה ובריאת פֶּשֶׁר ותַרְעִינָה בְּאָחוּ:
[ג] והנה שבע פרות אחרות עלות אַחֲרֵיהֶן מן-היאר רְעוּת מִרְאָה וְדַקוּת בְּשֶׁר
וַתַּעֲמֹדנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת על-שַׁפַּת הַיָּאָר:

[ב] והנה מן-היאר עלת שבע פרות – רביע ... זקא-קטן תוכן סתום, לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, ונמצא פירוש מעט להלן:

[ב] עלת שבע פרות – ר"ת ע' ש' פ' – שפ"ע וזה רמז לפתרון יוסף, שבשנוי ניקוד מלת שֶׁבַע מתקבל (בר' מקץ מא,כט) שֶׁבַע נְדוּל

שֶׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מִרְאָה וּבְרִיאוֹת – ר"ת ש' פ' ל' מ' ו' – מיוש(ס)ף שנאמר עליו (ברוישב לט,ו) וַיְהִי יוֹסֵף יְפוֹה-הָאָר וַיַּפֶּה מִרְאָה:

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בא דף מג עמוד א ... יוסף סליק ואתעטר בתרין גוונין (ג"א דרגין) בקדמיתא נע"ר ובסופא צדי"ק, כמה יאן ביה גוונין למחזי ורזא דא (בר' וישב לט,ו) וַיְהִי יוֹסֵף יְפוֹה-הָאָר וַיַּפֶּה מִרְאָה, שפירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא, טט – ויפּה מִרְאָה במשמע של ראהי נבואית ברורה של רזי מעלה.

ומטרת החלום של פרעה אינו עבור מצרים אלא כדי שיעקב ובניו ירדו למצרים בגזירת ברית בין הבתרים ושהותם שם תהיה נוחה ככל האפשר כדי שיוכלו להכין עצמם ל-אור תורה המרומז כלהלן:

[ב] והנה מן-היאר עלת – ס"ת ה' נ' ר' ת' – הנר"ת

[ב] ובריאת פֶּשֶׁר ותַרְעִינָה בְּאָחוּ – ס"ת ת' ר' ה' ו' – תור"ה

והנה שבע פרות אחרות – גרשיים דרגא מונח רביע, אפשר כי התבנית כאן משולבת מתבנית גרשיים מונח רביע, ודרגא מונח רביע. התבנית גרשיים מונח רביע בתפקיד יצא ללמד על עצמו או על הכלל כולו. היות וענין שבע חוזר בחלק הפרות ובחלק השבלים לכן יש מקום לומר שבא ללמד על עצמו (ככלל הגדרש בבבלי שבת ע). וזה פתרון יוסף שהפרות והשבלים ענין אחד הם (בר' מקץ מא,כה) וַיֵּאמֶר יוֹסֵף אֶל-פְּרֹעֶה חֲלוֹם פְּרֹעֶה אֲתָר הוּא אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עָשָׂה הִגִּיד לְפָרְעֹה:

התבנית דרגא מונח רביע באחד מתפקידיה ללמוד פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי הענין. כאן מצד אחד פרט המרמז לרצף כפי' רמב"ן שלא יהיה הפסק בין שני השבע ושני הרעב. מצד אחר פרט המרמז לחלוקה בלשון כלי יקר לפי ששבע שני הרעב לא היו רצופים שהרי משבא יעקב אחר שנתיים פסק הרעב וחזר במותו כמו שיתבאר למן פ' ויחי בגורן האטד בעז"ה.

• טט – לפי זה מונח רביע יורה על חמש שנים של רעב חלוקה משתי שני הרעב הראשונות. וידמה ל-(שמות תצוה ל,ז) בבקר בבקר – מונח רביע, בהיטיבו את הנרות יקטירנה: ששם נלמד הטבת חמש נרות, פיטום הקטורת, הטבת שתי נרות.

בראשית מקץ מא,ג,כו:

[ג] והנה שבע פרות אחרות עלות אַחֲרֵיהֶן מן-היאר רְעוּת מִרְאָה וְדַקוּת בְּשֶׁר וַתַּעֲמֹדנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת על-שַׁפַּת הַיָּאָר:
[כו] שֶׁבַע פְּרוֹת הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הָיָה וְשֶׁבַע הַשָּׁפָלִים הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הָיָה חֲלוֹם אֲחָד הוּא:

(מא,ג) והנה – גרשיים שבע פרות אחרות – פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי גזירת הרעב

(מא,כו) (סלוק) שֶׁבַע פְּרוֹת הַטֹּבֹת – דרגא מונח רביע, בתפקיד – פרט שאליו מתיחסים שאר פירטי הפתרון, נמצא כי התבנית דרגא מונח רביע מופיעה פעמיים בהקשר לפרות

(מא,ג) שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון ליצר הרע, גלות וגאולה, כתב שני לוחות הברית (השל"ה) תפח-תצ. האבות וגלות מצרים באו לתקן חטא אדה"ר. היינו גזרת הרעב באה כדי שבני ישראל ירדו למצרים להוציא משם ניצוצין קדושים (נשמות קדושות) שנפלו שם בשבירת הכלים (מאור ושמש פר' וישב סיפור החלום הראשון של יוסף) ומחטא אדה"ר, וחטאיו אחר-כך (מוליד שדים ורוחות) במצרים הגורם לרקבון התבואה שלא בידי יוסף

שֶׁבַע פְּרוֹת הַטֹּבֹת – דרגא מונח רביע, בתפקיד – תיקון ליצר הרע, כתוב זה הוא רמז להסתלקות השכינה מהרקיע הששי לרקיע השביעי, בגלל חטאי האדם כפי שנעשו במצרים.

ש'בע פרות הטובות – דרגא מונח רביע, ר"ת של התבנית מצטרפים למלה מר"ד ועוד מלת הפתיחה שֶׁבַע, נראה שרשרת של קשרים בגימטריה: גי' 385 = (ירדו) מצרימ"ה = לפרעה"ה = שפ"ה (פרעה עומד על שפת היאור) = שכ"נ"ה = הרקי"ע בסיכום: שכ"נ"ה (נסתלקה ל) הרקי"ע שבע (השביעי)

ראה דרגא מונח רביע – גלות וגאולה

בראשית מקץ מב,ז:

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת-אֶחָיו וַיִּכְרַם

וַיַּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אֲתָם קְשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מַאֲיֵן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֶׁבֶר-אֶבֶל:

בראשית מקץ מב,ז ... וַיַּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם – קדמא ואולא, כעין כלל וחזר ופירטו וַיְדַבֵּר אֲתָם קְשׁוֹת – דרגא מונח רביע, פרט שאליו מתיחסים שאר פירטי דבריו, אפשר שזה הדגש שב-ת"א וחשיב מה דמליל להון, ובפירוש רש"י ... כנכרי בדברים לדבר קשות. אפשר כי כאן תבנית זאת מבטאה כעין מידה מל"ב מדות לרבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי סיפור מעשה ופרוטו אחריו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי: מוקד פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפסא = טרנא – שני משמעות, רבוי ממש; מרכא טפסא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפסא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפסא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפסא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תרשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מב, לח:

וַיֹּאמֶר לֹא-יָרֵד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי-אֶחָיו מֵת וְהָיָא לְבָנָיו נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אֶסּוֹן בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ-בָּהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-שִׁבְתֵּי בְּיָגוֹן שְׂאֵלָה:

וְהָיָא לְבָנָיו נִשְׁאָר (לאמו) – מר"ד, **וּקְרָאָהוּ אֶסּוֹן בְּדֶרֶךְ** – פשטא פשטא, בתפקיד רגילות חזקה, ע"פ **אור החיים** מה יוסף קרהו אסון בדרך רגילה, שהיה רגיל בה, אז עלול לקרות לבנימין בדרך שלא רגיל בה
 אם פשטא פשטא בתפקיד זה וזה גורם, הסבר (א) דרך מקום סכנה, וגזרת האחים ב-(מד, ט)
 הסבר (ב) כליה כמעט מלאה של שבט בנימין **גורם אחד** גזרת האחים בדרך ב-(מד, ט) כשגגה היוצאת מפי מושל, גזרו על בנימין כליה ; **גורם שני** בגלל מעשה של תאוה בפילגש בגבעת בנימין, הדומה לתיאור הנחש הישיאני, עשה בי מעשה אישות, היה למקטרג מקום לבצע גזרת הכליה שהיתה תלויה ועומדת מגזרת האחים, שהתבטאה בגלל מעשה פילגש בגבעה ומפני ששבט בנימין לא שפט את עבריינו. אפשר שלכן יוסף עושה תיקון המתבטא במלים ובטעמים (מז, ז) **וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשֵׂוֹת זֹאת** – זקא-גדול ... זקא-קטן ,

בפרשת מקץ ארבעה פעמים מר"ד, וארבעה פעמים זקא-גדול ... זקא-קטן בין שני קיסרים. אפשר כי בתשע שנות יוסף עד בוא יעקב למצרים, יוסף תקן תשע מידות טומאה (דברים מיטת עוג תשע אמות ארכה – מר"ד, מאור ושמש? זה לעומת זה ברא הא-לקים ונגד העשר ספירות יש בטומאה תשע או אחת עשרה ספירות) שבאו למצרים מחטא אדה"ר ומשנות גלותו במצרים שהוליד שו"ר. כך המתיק את הארץ לקראת תחילת הגלות והתיקון הגדול

אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות מאנג (ג) ותחילנה שבע שני הרעב, רמז וסימן על הגליות גבי שובע כתב ותכלינה לשון כליל ועטרה וברעב כתיב ותחילנה לשון חולי (מ"ג 1831)

בפרשת מקץ ארבעה פעמים זקא-גדול ... זקא-קטן,

בראשית מקץ מב, ב:

וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׁמֹעַתִי כִּי יֵשׁ-שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוּ-שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ-לָנוּ מִשֶּׁם וְנָחֵה וְלֹא נָמוֹת:

וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׁמֹעַתִי זקא-גדול ... זקא-קטן, **רש"י (מבא)** **וירא יעקב כי יש שובר** – ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע, שנאמר **הִנֵּה שְׁמֹעַתִי כִּי וגו' (להלן, ב)**, ומהו **וירא**? ראה באספקלריה של קדש, שיש לו עוד שבר במצרים (ראה ב"ר צא, ו); ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפירושו שזה יוסף. ... באספקלריא של קדש (שאינה ברורה כמו) נבואה ממש כי היה שרוי בעצב,

בראשית מקץ מב, טז:

שְׁלַחוּ מִכֶּם אַחַד וַיִּקַּח אֶת-אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הֹאֲסִרוּ וַיִּבְחֲנוּ דְבָרֵיכֶם הֲאֵמַת אֲתֶכֶם וְאִם-לֹא תִּי פְרַעְהָ כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם:

בראשית מקץ מד, יב, ז:

וַיִּבֶן יַחֲפָז בְּגִדוֹל הַחֵל וּבְקַטָּן כְּלָה וַיִּמְצָא הַנְּבִיעַ בְּאֲמַתְחַת בְּנִימָן:

[ז] וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשֵׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַנְּבִיעַ בְּגִדוֹ הוּא וְהִנֵּה-לִּי עֹבֵד וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל-אַבְיָכֶם: ס

פעמיים בסוף הפרשה, אחד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, וצריך תיקון ממקום גבוה לחטא מכירת יוסף

וַיִּבֶן יַחֲפָז בְּגִדוֹל הַחֵל וּבְקַטָּן כְּלָה וַיִּמְצָא הַנְּבִיעַ בְּאֲמַתְחַת בְּנִימָן:

וַיִּחֲפָז בְּגִדוֹל הַחֵל וּבְקַטָּן כְּלָה – זקא-גדול ... זקא-קטן, שנוי בסדר הטבעי, שלא בדק את כולם אלא שניים בלבד כדי לעוררם למסור נפשם על בנימין ובכך להוכיח כי הם באחדות עם בני רחל.

אוצר החכמה, ברוך מרדכי - פריינד ברוך מרדכי הלוי, ע' קפב, בשם ר' יהושע ליב דיסקין

בגדול החל ובקטן כלה וגו' (מד יב) במדרש: בגדול החל זה שמעון בקטן כלה זה בנימין ותימה דהרי ראובן הגדול ולא שמעון.

וי"ל דהנה טענו ק"ו הן כסף אשר כפי אמתחתינו השבונו אליך מארץ כנען ואיך נגנבו מבית אדוניך כסף או זהב. והשיב להם שדברים אלו נכונים לגבי כולם מלבד לשמעון ולבנימין, דשמעון הרי היה בבית האסורים במצרים, ובנימין זו פעם ראשונה שבא, לכן לגביהם אין ק"ו וחיפש רק אצלם.

רש"י שלא ירגישו שהיה יודע היכן הוא :

לכאורה מה שנוי מן הסדר הטבעי יש כאן. הנכון לחפש אצל הקרוב.

אלא שדבר זה מביא לזכיית בנימין לכך ששכינה תהא שורה בחלקו ונקרא ידיד של מקום דכתיב.

תורה שלמה בשם מדרש הגדול (כז) וימצא הנביע באמתחת בנימן . אמר ר' יוסי יהא חלקי עם חושדין אותו בדבר ואין בו. תדע לך הרי בנימין שחשדו אותו ואין בו והיו מכין אותו בין כתפיו מה זכה שרת שכינה בחלקו, ונקרא ידיד מקום דכתיב לבנימן אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו וגו' ובין כתפיו שכן.

תורה שלמה מביא מכת"י כי מנשה תרץ כי בנימין גנב הגביע לנחש היכן יוסף, ואמר לאחים כי הם גנבו אחיהם ומכרוהו והם אמרו אכן נודע הדבר וגו'. שנוי הסדר כאן מביא לתיקון שהם מודים על מעשיהם ואז יכול לבוא האיחוד עם יוסף.

[ז] וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשֵׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַנְּבִיעַ בְּגִדוֹ הוּא וְהִנֵּה-לִּי עֹבֵד וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל-אַבְיָכֶם: ס

פעמיים בסוף הפרשה, אחד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, וצריך תיקון ממקום גבוה לחטא מכירת יוסף

(מז, ז) עֹבֵד וְאַתֶּם – זקא-קטן זקא-גדול, גי' המלים זק"ף-קטן זק"ף-גדול"ל עולה יס"ד מלכו"ת עולה תקע"ו (576) גי' המלים

המוטעמות ז"ק ז"ג עולה 76 + 447 = 523 הפרש מתקע"ו = אב"ן, ר"ת ב'זאת א'תם נ'תפסים בדרך סוד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, אב"ן מקיר תזעק,

עֹבֵד וְאַתֶּם עולה 72 + 451 עולה ישמ"ע א"ל ע"ב (אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל ע"פ בעה"ט פ' ח"ש) (בגילוי הנעלה של שם הוי"ה במילוי יודי"ן) ע"ב

וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי - זקא-גדול מונח זקא-קטן

שנוי מן הסדר הטבעי המביא לתיקון, כי האחים אמרו ב-**בראשית מקץ מז, ט** **אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם-אנחנו נהיה לאדני**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרנא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט, 1; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

עבדים: בכך הם גזרו על בנימין מיתה ועל עצמם עבדות. יוסף מביא בדבריו לתיקון שלא ישמד שבט בנימין במעשה פילגש בגבעה ושלא יהיו כל ישראל בעת ובעונה אחת כולם עבדים בגלויות אלא שתהיה להם תקומה ממקום ששם עם ישראל לא משועבד ויכול לעזור.

ע"פ הרב לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע אביו של אדמו"ר מ"ש זי"ע [דבר מלכות וישלח התשע"ז, ע' סט, ילקוט לוי יצחק על התורה], שרש אמ"ר מבטא א"ש מ"ם ר"ח, מבטא ספירות חכמה, בינה, ודעת ממנו יורד קו ההשפעה לז' ספירות תחתונות דאצילות ומשם עד למטה שאין למטה ממנו. בעזרת הרב אימ"א: הפסוק הזה מדגים את היחוד השלם. שרש אמ"ר מבטא יציאת ההתעוררות מלמעלה למטה (איתעוררותא מדלעילא לדלתתא). מוחין דיניקה לתינוק הנותן לו כח לאסוף הבירורים של הפושעי"ם ב"י (אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל ע"פ נגיד ומצוה דף לו) (גי' 523) בחינת מים נוקביים (ר"ת מ"ן) ולהעלותם מלמטה למעלה. העלאה זאת מתבטאת בתבנית הטעמים של נִאֲמַר תְּקַלְהָ לִי – זקף-גדול ... זקף-קטן בין שני קיסרים (סלוק ... אתנח) (ראה אמרי נועם). כאשר ההתעוררות דלתתא מושלמת היא עולה (בחינת שוב מלא) עד למקורה בכת"ר. אז מתגלה השפעת שפע מתמיד, מלמעלה למטה, המתבטא בתבנית הטעמים של עֶבֶד וְאֵתָם – זקף-קטן זקף-גדול, כאשר הפרש הגי' בין 523 – 576 = 53 = ג"ן – רמז לתיקון חטא אדם הראשון בגן עדן, וחזרת הבריאה המתוקנת למצבה בבריאה.

עד כאן תיקונים רוחניים *==*==*

בראשית מקץ מא,ט:

[ט] וַיִּדְבֹר שֵׁר הַמְשָׁקִים אֶת-פְּרֻעָה לְאִמֶּר

אֶת-חֲטָאִי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם:

לְאִמֶּר אֶת-חֲטָאִי – טעמי הכתוב אתנח זקף-גדול מרמזים לחטאים של שר המשקים נגד יוסף בנוסף לחטא האחד נגד פרעה ואולי גם לחטא שלא סיפר עד עתה.

לְאִמֶּר – לאמר בטעם אתנח המגביל, ללמד כי המלה נדרשת כנוטריקון "לאו אמור" היינו בכתובים הבאים יש לדרוש לאו מתוך עשה. ולא לאו אחד בלבד אלא שלושה לאוים המרומזים בטעם זקף-גדול במלים אֶת-חֲטָאִי ואלו הם לפחות שני חטאי "מוציא שם רע" נגד יוסף וחטא בזיון כפירש רש"י (יב) נֶעַר עֲבָרֵי עֲבָד – ארורים הרשעים, שאין טובתם שלימה. מזכירו בלשון בזיון: נֶעַר – שוטה, וְאִין ראו לגדולה; עֲבָרֵי – אפילו לשונינו אינו מכיר; עֲבָד – וכתוב היה בנימוסי מצרים שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים (ראה ב"ר פט,ו).

בראשית מקץ מא,יב: וְשֵׁם אֶתְנֹו נֶעַר עֲבָרֵי עֲבָד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנִסְפָּר-לוֹ וַיִּפְתָּר-לָנוּ אֶת-חַלְמֹתֵינוּ אִישׁ כְּחַלְמוֹ פְּתָר:

בראשית מקץ מא,ל:

וְקָמוּ שִׁבְעַ שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח כָּל-הַשִּׁבְעַ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם

וּכְלָה הָרָעָב אֶת-הָאָרֶץ:

וְקָמוּ – תלישא-גדולה, (א) במשמע של עקירת זכרון כָּל-הַשִּׁבְעַ כפי' [ילקוט מעם לועז בראשית ב ע' תשלא, עצת יוסף] ... ורוצה לומר אפילו אחרי שיתמו שנות הרעב ישכח כָּל-הַשִּׁבְעַ בְּאֶרֶץ, כי הרעב יהיה כבד כל-כך שיהיה נצרך זמן הרבה עד שהארץ תשוב לתת כוחה כמלפנים להוציא תבואה להשיב הבריות.

וְקָמוּ – תלישא-גדולה, במשמע של מחיצה ל- כָּל-הַשִּׁבְעַ כפי' [ציידה לדרך] והשבע יהיה במצרים לבדה ואילו הרעב יהיה בכל המדינות וארצות העולם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אֲתָנָה, סֹלֶק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹחֵךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני משמעות, רבוי ממשע; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3; רִבְעִי – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בחצי פסוק – הקיש; השלישייה: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרִישׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא אֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטָנָה – תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה – תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פִּזָּא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מב,יט: אִם-כִּנְיִים אֲחֵם אֲחֵיכֶם אֲחֹד וְאִסֵּר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאֲחֵם לְכֹו הִבְיֹאוּ שֶׁבֶר רַעְבּוֹן בְּתֵיכֶם:

בראשית מקץ מב,כ: וְאֵת-אֲחֵיכֶם הִקְטַן תְּבִיֹאוּ אֵלַי וְיִאָּמְנוּ דְבָרֵיכֶם וְלֹא תִמְוֹתוּ וְיַעֲשׂוּ-בֵן:

הנושא ההילכתי של הפסוקים הוא מסירת יהודי לגויים. נשלב הערות על הנושא הכללי בתוך פירוש **אור החיים** ... (מב,טז) ... לעולם לא היה בדעתם להפריד בשום אופן כי היו יראים על הפירוד לבל יהיה אשם להיותו לבדו (לא היה בדעת הישראלים (כאן בני יעקב) למסור בידיהם אחד או יותר מביניהם), ולא נתרצו לבסוף להניח אחד מהם אלא לצד שתלה להם הנסיון בזה (יש להוכיח מכאן שניתן להאמין לגוי כאשר הוא מצהיר שאם כנים הם, כלומר מעשיהם לא מסכנים אותם מצד שלטון הגוים לא יאונה להם כל רע) כאשר אבאר בפסוק (מב,טז) **אִם-כִּנְיִים וגו' (מב,כ) וְלֹא תִמְוֹתוּ** אז הוכרחו במעשיהם:

אור החיים (מב,טז) אִם-כִּנְיִים אֲחֵם וגו'. יתבאר על דרך אומרם ז"ל בירושלמי פרק ח' דתרומות וז"ל תניא סיעת בני אדם המהלכים בדרך ופגעו בהם גוים ואמרו להם תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו נהרוג כולכם אפילו כולם נהרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל (טט – עיין **רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה**). יחדו להם (הגוים בחרו במישהו מסוים) וכו' ימסרו (אותו הישראלים להם בידיים אף שרב הסכוי שיהרגוהו) וכו' ע"כ.

והוא אומר (אבל במצב) **אִם-כִּנְיִים אֲחֵם** פירוש אתם יודעים בעצמיכם אם האמת אתכם (שאתם לא מרגלים ולכן לא מסכנים עצמם בגלל פגיעה בשלטון) **אֲחֵיכֶם אֲחֹד** פירוש אחד מכם ולא יחדו להם (הגוים) **וְאִסֵּר** כי אין יראת מות לומר יהרגו כולם ולא ימסרוהו (במצב שאינם מסתכנים על מעשיהם (כאן אינם מרגלים), אין סכנת מות למי שהגוים מבקשים ואפשר למסרו), ולדייק הדבר נתכוון (יוסף) לומר (להם ההלכה) שאם אינם כנים (במצב שמסתכנים על מעשיהם) אין להם רשות במשפט להניח אחד מהם (למסרו בידיהם) כי כשלא יוכחנו דבריהם, משפט מרגל יש לו ובן מות הוא והרי הם כאלו מיחדים אותו מעכשיו למות ואין הדין כן אלא יהרגו כולם ולא ימסרו נפש אחד מהם. ולא תקשה הלא מצינו כי הוא לקח שמעון ואם כן הוי כיחידוהו (זה כאילו הגוים יחדוהו), זה אינו (המצב) כי אולי שהם (האחים) ייחדו זה (אותו אחד) מהם (בעצמם) (טט – כך נדרש ב-**ב"ר צא"ו**) על (מב,כ) אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי:).

או אפשר שאחר שהסכימו יחד לקחת אחד מהם קדם הוא ובחר שמעון לטעם כי הוא זוגו של לוי ופרד חבילתם (כך יוסף מנע מהם להיכנס בסוגיה האם למסור אחד מהם בידיהם לנוכרים, אף שהובטחו שאם מעשיכם לא מסכנים אותם, המצרים לא יהרגו את הנמסר):

אור החיים (מב,כ) וְיִאָּמְנוּ דְבָרֵיכֶם וְלֹא תִמְוֹתוּ. פ"י שאם לא יעשו זה יגיד כי אתם מרגלים ולזה אינם יכולין להניח אחד מהם כי ודאי שימות ואין רשות להם לעשות כן אלא יהרגו כולם וכו', ומעתה יתחייבו מיתה על היותם מרגלים או ירצה לומר שלא ימותו ברעב כי ייטב עמם להמציא להם פרנסה והוא מה שאמרו לאביהם (פסוק ל"ד) ואת הארץ תסחרו:

ירושלמי (וילנא) מסכת תרומות פ"ח ה"ד מתני' ... וכן נשים שאמרו להן גוים ע"א תנו לנו אחת מכם ונטמאה ואם לאו הרי אנו מטמאין כולכם יטמאו את כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל: (ובגמרא מלמד גם על דרישת נכרים למסור להם יהודי, ראה להלן). אם היהודים משקרים או בסכנה על מעשיהם, אסור למסור אחד מהיהודים כי בן מות הוא, אם הגוים לא יחדוהו יתנו כולם ולא ימסרו נפש אחד מהם

אבל אם הגוים יחדוהו לפי הירושלמי תרומות פ"ח ה"ד רבי יוחנן אומר שימסרוהו, ריש לקיש אומר שלא ימסרוהו עד שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ובהמשך מסופר: עולא בר קושב תבעתיה מלכותא (היה מבוקש ע"י השלטון הנכרי, פנ"מ למשפט חיוב מיתה) ערק ואזיל ליה ללוד גבי ריב"ל (ברח והלך לר' יהושע בן-לוי בלוד) אתון ואקפון מדינתא אמרו להן אין לית אתון יהבון ליה לן אנן מתרבינן מדינתא (חיל השלטון צר על לוד ואינם להחריבה אלא אם ימסרוהו) סלק גביה ריב"ל ופייסיה ויהביה לון (עלה ריב"ל ופייס לעולא בר קושב שיתרצה לגלות עצמו ומסר היהודי להם) והוה אליהו זכור לטוב יליף מתגלי עלוי ולא אתגלי וצם כמה צומין ואיתגלי עלוי אמר ליה ולמסורות אני נגלה א"ל ולא משנה עשיתי א"ל וזו משנת החסידים (הפסיק אליהו הנביא להתגלות לריב"ל עד שהתענה כמה תעניות וכשאלוהו הנביא נתגלה לו שוב אמר לו שלמסורים אינו מתגלה עד שהתענה על כך, ואמר ריב"ל שנינו בתוספתא ואם ייחדו להן מותר, והשיב אליהו וכי זאת משנת החסידים והיה לך לסלק עצמך מענין זה)

ומה ש-**אור החיים** הביא ב-**ירושלמי פרק ח' דתרומות** וז"ל תניא סיעת בני אדם המהלכים בדרך ... נמצא בגמרא. וגמרא זאת היא המקור של **הרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה** פסק ... ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כולכם, ואם היה מחוייב מיתה כשבע בן בכרי יתנו אותו להם, ואין מורין להם כן לכתחלה (בגלל מידת חסידות), ואם אינו חייב מיתה יהרגו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל.

ופי' **כסף משנה על הרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה** ... יחדו להם אחד כגון שבע בן בכרי ימסרו אותו להם ולא יהרגו אמר ר"ל (ריש לקיש) והוא שיהיה חייב מיתה כשבע בן בכרי ור' יוחנן אמר אפילו שאינו חייב מיתה ... ופסק רבינו כר"ל אף על גב דמן הסתם לא קיי"ל כוותיה לגבי דר' יוחנן משום דהוי ספק נפשות ולהחמיר דלא ימסרוהו בידיים ביד העובדי כוכבים

סיבות אחדות מדוע בני יעקב צריכים לחשוש במסירת אחד מהם סתם ובמסירת שמעון כי יוסף יחדו:

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת מקץ פרשה צא מהו ויתנכר שנעשה אליהם נכרי (כאילו הוא גוי), נטל את הגביע והקיש בו אמ' להם מרגלים אתם אם כנים אתם למה לא נכנסתם בפתח אחד, אמ' לו אבא ציונו (טט) כדי שלא יתפסו למשל על החרבת שכם שארץ כנען הייתה בחסות מצרים ראה הסברנו ל-**(מב,א) לְמַדָּה תִּתְרָאֵוּ**, ומה **טיבכם בשוק הזנות**, אבידה אבדה לנו ואנו מבקרין עליה, אמ' להם אני רואה בגביעי ששנים מכם החריבו כרך גדול ואיכם מכתם לערביים,

(א) האם האחים חייבים מיתה על הודאתם ליוסף ב-**(מב,יד)** כהביא רש"י ע"פ **(ב"ר צז,ז)**, ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום

ממון, מה תעשו? אמרו לו: לכך באנו, או להרוג או ליהרג. אמר להם: **(מב,יד) הוּא אֲשֶׁר דִּבְרַתִי אֲלֵכֶם** - להרוג את בני העיר באתם!

(ב) האם שמעון חייב מיתה על החרבת כרך של שכם? כאילו גוי השופט על פגיעה בגוים בארץ כנען שהיתה ממלכות או חסות מצרים בימים ההם **(אלשיך ע"פ ב"ר עה,ט)**.

(ג) האם שמעון חייב מיתה משום שזם את מכירת יוסף משום גונב איש ומכרו, האחים אחזו שלא, יוסף כעין גוי מציג שחייב.

(ד) האחים הובטחו שהנמסר נאסר כבן ערובה להבטיח חזרתם למצרים, האם יכלו להאמין לגוים?

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש; לא ממש; טפא = טרף – שני
משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא – טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבית, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפשוט; מרכא – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בולכת;

ע"פ ירושלמי תרומות ח, ד והרמב"ם נבחין בשני מצבים: (א) הגוים נטפלו ליהודים ללא שום סיבה (ב) לגוים יש טענה על היהודים במצב המתואר באחי יוסף, לגוים יש טענת ריגול על היהודים, ועוד טענה על הריגת גוים אף שמעם אחר.

(מב, ט) **אם-כָּנִים** – מקף בתפקיד רב-מצב (א) ישרים או אינם מסתכנים על מעשיהם (ב) משקרים או בסכנה על מעשיהם, ע"פ אור החיים (מב, ט) יוסף רמז להם שבמצב שאינם מסתכנים על מעשיהם וממילא אין סכנת חיים מותר ליהודים למסור יהודי אחד לגויים גם כאשר הגויים לא יחדוהו.

כאשר אינם מסתכנים על מעשיהם, אפשר כי **אם-כָּנִים אָחֵם** – זקף-קטן מלמד (א) בין יחדוהו הגויים ו- (ב) בין לא יחדוהו הגויים יכולים למסור אחד מהם בידהם.

כאשר מסתכנים על מעשיהם, אם לא יחדו הגוים אחד מהם אז לא ימסרו, ואם הגוים יחדו אז ימסרו ואין מורים כן מפני מידת חסידות. כגון שהמצרי כביכול (יוסף) טוען על הריגת גוים מעם אחר בהחברת כרך של שכם ע"י שמעון.

אפשר כי **אָחִיכֶם אָחָד** – זקף-קטן, מצב שבו הגוים נטפלו ליהודים ללא שום סיבה ודורשים למסור אחד להריגה. אם הגויים לא יחדוהו לא ימסרו, ואם הגוים יחדוהו – ימסרו ואין מורים כן מפני מידת חסידות. אמנם בפסוק לא מוזכר הריגה, אבל אפשר כי טעם טפחא של מלת **אָסֵר** בתפקיד שני משמעות ורבו ירמז להוסיף על המאסר מצב של הריגה. וכעין רמז בס"ת **אָחִיכֶם אָחָד** מ"ד היינו עלילת ד"ם.

אם היהודים משקרים או בסכנה על מעשיהם, אסור למסור אחד מהיהודים כי בן מות הוא, אם הגויים **לא יחדוהו יהרגו כולם** ולא ימסרו נפש אחד מהם

אבל אם הגויים יחדוהו לפי הירושלמי תרומות פ"ח, ה"ד **רבי יוחנן אומר שימסרוהו**, ריש לקיש אומר שלא ימסרוהו עד שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ובהמשך במעשה של עולא בר קושבא אמר אליהו הנביא לרבי יהושע בן לוי שמצד משנת חסידים לא היה צריך למסור את עולא בן קושבא לנשלטון.

אפשר כי טעם מונח במלים **כָּנִים** ו-**אָחִיכֶם** מלמד על מצבי ספק בכוננת הגוים ואין לנו גלוי מהפסוק. ועוד מצב ספק על מסירת פלוני שחייב מיתה כשבע בן בכרי שמרד במלך דוד, ועוד מצב ספק על מסירת פלוני שהמלכות גזרה עליו עונש מיתה, שממאמר התוספתא ימסרוהו וממדת חסידות לא ימסרוהו.

סוגיה נוספת בהתניית תנאי. **(מב, ט)** **אם-כָּנִים** – מקף בתפקיד רב-מצב (א) ישרים או אינם מסתכנים על מעשיהם (ב) משקרים או בסכנה על מעשיהם, כלומר שילוב מלת התנאי אם וטעם מקף מציב אפשרות של תנאי אם-כך אז כך ואם לא-כך אז אחרת. ומה שנאמר כגון ב- **מדרש אגדה (בבור) במדבר פרשת מטות לב (במ' מטות לב, ט) – אם-יעֲבֹרְךָ כִּנֵּי-גֵר ... (במ' מטות לב, ט) – אם-לֹא יֵעֲבֹרְךָ**. אמרו כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי, וצריך התנאי שיהיה הין שלו קודם ללאו כמו תנאי בני גד ובני ראובן: וכתב ב-**חידושי הרמב"ן מסכת גיטין עה, ב**, ועוד דעיקר תנאי בני גד ובני ראובן **בממון הוא** דכתיב ובממון הוא דאמר ר"מ דבעינן תנאי כפול אבל לא באיסורא, אלא דיגיטין וקידושין **איסורא דאית ביה ממנא** הוא כדאיתא במס' שבועות (ל"ו ב') בדומה למלים ולטעם מקף כרב-מצב (תנאי לכאן ולכאן) ב-**(מב, ט) – אם-כָּנִים** נמצא גם ב-**(בר' מקץ מג, ט) ... – אם-לא הכיאתיו אֵלַיךְ וְהִצַּנְתִּיו לְפָנֶיךָ וְהִטְאַתִּי לָךְ פֶּל-הַיָּמִים**: האם מאמר יהודה **אם-לא** מציב תנאי כפול. היות והענין אינו בממונות לכן לא מחייב תנאי כפול. אלא יש לומר שגם כאשר אינו כופל תנאו שהוא קיים (רמב"ן שם). אלא אם נאמר שיש שיכות לירושה שזה ממונות.

אור החיים פתח הסוגיה לעיל מ-**תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תרומות פ"ח, ה"ד מתני'** אשר מתוך דיון האם תרומה שהיא ספק טמאה מותר לעשות מעשה בידים שיגרום לה טומאת ודאי, עברה לדון בתרומה שבודאות אסור לטמאה בידים ע"י מסירתה לנכרי. ומתוך כך עברה המשנה ללמד על איסור מסירת יהודי לנכרי. והגמרא ירושלמי הרחיבה במצבים נוספים של מסירת יהודי לנכרים. השאלה כאן היא האם יש קשר בין מסירת תרומה לנכרי בכעין היקש ממסירת יהודי לנכרי או מסירת היהודי היא היקש ממסירת תרומה.

אם-כָּנִים אָחֵם אָחִיכֶם אָחָד – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (בין סלוק לאתנח), כעין היקש או בנין אב כבסיס לירושלמי **תרומות פ"ח, ה"ד** ול- **רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה, ה"ה** בהלכות מסירת יהודי לגויים (יחדוהו, לא יחדוהו ויש ענין מסירה בידים), וכן **שם, ה"ה** הלכות מסירת תרומה לנכרי (יניה ולא ימסור לו בידים).

בראשית מקץ מב, כ: וְאֵת-אָחִיכֶם הִקְטַן תִּבְיֹאוּ אֵלַי וְיִאֲמְנוּ דְבָרֵיכֶם וְלֹא תִמְוָתוּ וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: **וְלֹא תִמְוָתוּ** – מונח אתנח **וַיַּעֲשׂוּ-כֵן** – סלוק, ללא טפחא לפניו. ללא שום שנוי.

אור החיים מב, כא ... מה שאין כן כשאמר להם **(מב, ט) אָחִיכֶם אָחָד יֹאסֵר וגו' (מב, ט) וַיַּעֲשׂוּ-כֵן** פירוש יחדו הם אחד מהם, בזה נתעוררו מהנדמה כי הוא עון יוסף (כו) כמו שהם נתאכזרו על אחיהם, לזה בא להם הצער בדרך זה שאסרו אחד מהם ביד איש נכרי: **ליקוטי הערות על אור החיים (כו)** כי מן הסתם שמעון לא רצה להשאר שם, והם הכריחוהו, וזה דומה לצרת יוסף בהתחננו **(אור בהיר)** זו"ל המדרש **(ב"ר צא, ו)** אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי: **טט וַיַּעֲשׂוּ-כֵן** – (אתנח) **סלוק** ללא טפחא לפניו. מגביל להיות מסירת שמעון ללא שום שנוי ממסירת יוסף.

(מב, ט) – אם-כָּנִים אָחֵם אָחִיכֶם אָחָד – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים. כעין היקש. לכאורה בפסוק לא נאמר שיוסף ייחד את שמעון להיאסר. ונאמר ב-**(בר' מקץ מב, כד) ... וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת-שְׁמֵעוֹן וַיֹּאסֵר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם**:

רש"י (מב, כד) ... את שמעון – הוא השליכו לבור, הוא שאמר ללוי: "הנה בעל החלמות הלזה בא" **(בר' לו, יט; ראה תנ"ב מקץ, יז)**. דבר אחר **(ב"ר צא, ח)**: נתכוון יוסף להפרידו מלוי, שמא יתעצו בין שניהם להרוג אותו. אבל לפי **(ב"ר צא, ו)** אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי: מכאן משמע שיוסף ייחד את שמעון ושאר האחים היו צריכים למסור לנכרים לכאורה. בשילוב ההסבר השני של אור החיים נאמר שיוסף ייחד את שמעון, הם היו צריכים למסור, וכדי שלא יתלבטו אם נכון למסור בידים קדם יוסף ולקחו, כך שלא מסרוהו בידיהם לנכרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדטא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מב, כא: ניאמריו איש אל אחיו אכל אשמים | אנהנו על אהינו

אשר ראינו צרת נפש בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת:

אור החיים ניאמריו וגו' אכל ... וכבר רשמתי בכמה מקומות שהענין יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש כמעשהו וכמו
כן הדברים כאן שהכאיב להם לבם בצרת אחיהם והוא אומר אכל פירוש אם היה המקרה זה בדרך אחר לא היינו מצדיקים שעל סיבת
יוסף באה אלינו אכל עתה ודאי אשמים ... אשר ראינו צרת נפש בהתחננו. ועוד היה להם לאות כיוון שנתיחד שמעון ... לזה
ידעו כי דבר יוסף היא הסיבה כי הוא היועץ עצה רעה על יוסף וגו'

ניאמריו איש אל אחיו – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. והנלמד נדרש ע"פ תבנית הטעמים
זרקא זרקא סגול של הכתוב הבא.

אכל אשמים | אנהנו על אהינו – זרקא מונח פסק זרקא סגול, בתורה 372 פסוקים של זרקא סגול, בשלושה מהם, פעמיים זרקא וזה
אחד מהם בתפקיד כעין שתי תוספות מהענין על הענין, שע"פ אור החיים הן:

(א) **שהענין יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש**, היינו יצא ללמד על הכלל בענין מידה כנגד מידה, הם נאשמים ואין מושיע
להם כמו שיוסף התחנן ולא הושיעו לו,

(ב) מוסיף ענין המשותף ל- **אנהנו על אהינו**, ואולי גם מוסיף ענין משותף **אכל אשמים | אנהנו על אהינו**, במעמד זה כולם
מודים בסגולתו של **אהינו** – המרומז בטם סגול של המלה, ש- **אנהנו** – זרקנו אותו לבין האומות המרומז בטעם זרקא וניתקנו אותו
מלימוד התורה, וזרקנו אבל על אבינו המרומז בזרקא של מלת **אכל** בשנוי ניקוד וכתוצאה מכך מאז נזרקה ממנו (לא שרתה עליו)
רוח הקודש. ושני אלה גרמו לכולם הרגשת הסתר מהקב"ה,

פסק בין **אשמים | אנהנו** – כעין סדור שנחלק, קריאה אחת ללא פסק כולם אשמים, קריאה עם פסק מרמז שלא כולם אשמים, בודאי
לא באופן שווה. ויש רמז לדבר ב- (**בר' מקץ לו, א**) **ויקנאו-כו אהיו ואביו שמר את-הדבר: ויקנאו-כו** - מקף בתפקיד רב-מצב, דרגות
קנאה שונות, **ויקנאו-כו אהיו** – טפחא אתנח, אתנח מגביל ללמד שנשארו אחיו ולא סרו מן האחוה. ועוד שטפחא אתנח היא כתבנית
טעמי "שמע ישראל" ללמד שהקנאה היתה בדבר הלכה לשם שמים, וראה קשר למעשה בראשית (א, א) כי האחים סברו שכבר הגיע
זמן הגאולה ותיקון העולם, ויוסף חלם על שלבי הגאולה וזה מרומז ב- **ואביו שמר את-הדבר** – טפחא מרכא מקף-סלוק. הסלוק מגביל
את מהות הענין הגאולה, מקף מלמד על רב-שלב בתהליך הגאולה, מרכא מאריכה את הזמן לגאולה, טפחא משנה משמעות מלת **ואביו**
ומרבה על יעקב את הקב"ה בעל ההשגחה הפרטית על התהליך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קוראים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוסף פשוט – מוציא מפתח; מראש = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע; לא ממש; טפא = טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשע; מראש טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראש תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראש טפא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסק – הקש; השלישית: קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מא מח:

**וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶכָל בְּעָרִים
אֶכָל שָׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סָבִיבֶיהָ נֶתַן בְּחוֹקָה:**

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם** הוא בעל פה נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **וַאֲשֶׁר** (בנוסחא: **אשר**) **יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ** – לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את **אשר יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ**; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט – שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא מח:

**וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶכָל בְּעָרִים
אֶכָל שָׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סָבִיבֶיהָ נֶתַן בְּחוֹקָה:**

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם** הוא בעל פה נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **וַאֲשֶׁר** (בנוסחא: **אשר**) **יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ** – לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את **אשר יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ**; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט – שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא מח:

**וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶכָל בְּעָרִים
אֶכָל שָׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סָבִיבֶיהָ נֶתַן בְּחוֹקָה:**

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם** הוא בעל פה נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **וַאֲשֶׁר** (בנוסחא: **אשר**) **יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ** – לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את **אשר יֹאמֶר לָכֵם תַּעֲשׂוּ**; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט – שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא,כז:

**וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהָרְעֵת הָעֵלִית אַחֲרֵיהֶן שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה וְשֵׁבַע הַשְּׂבָלִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים
יְהִיוּ שְׁבַע שָׁנֵי רָעָב:**

וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת – מונח תלישא-גדולה ששור זמן הרעב, ששור זמן להגעת הגזרה, פרות אלו הן עיקר העניין בחלום פרעה, **הַרְקוֹת וְהָרְעֵת** – קדמא ואולא, הגזרה יצאה, ומתקדמת – עולה על מצרים מיד והוא עניין מלת–עלת **הָעֵלִית אַחֲרֵיהֶן** – מונח רביעי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אֲתָנָה = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מוֹחֵף פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָכָא = מאריך, רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְקָא = טרָקָא – שנוי
משמעות, רבוי מפשט; מֵרָכָא טַפְקָא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָכָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָכָא טַפְקָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָכָא – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; דִּרְגָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3;
רִבְעִי – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בחצי פסוק – הִקְשָׁה; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֲוֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֵשׁ־אֵל – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תְּרַסָא –
דרוש בפסוק שער, מְחִיצָה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מְחִיצָה; פִּזָּה – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מא, מא – מב:

[מא] וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף

רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

[מב] וַיֹּסֶר פֶּרְעֹה אֶת-טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל-יַד יוֹסֵף

וַיִּלְבָּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיַּשֵּׂם רֶבֶךְ הַזָּהָב עַל-צַוְאָרוֹ:

אֶל-יוֹסֵף – אֲתָנָה רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

בפסוק הבא **(מב) וַיֹּסֶר פֶּרְעֹה אֶת-טַבַּעְתּוֹ** – קדמא מהפך פשטא, כעין מידה הנקראת כתוב שחבירו שלפניו **(פסוק מא)** מלמד עליו, או הוא מלמד על חבירו שלפניו, כעין טעמא דקרא.

אבל אפשר גם לומר שפסוק **(מא, מב) וַיֹּסֶר פֶּרְעֹה אֶת-טַבַּעְתּוֹ** מלמד על פסוק **(מא, מא)** שהחזקת טבעת פרעה שהיא חותם הרבון

הנותנת תוקף לממשלה שקבל יוסף במאמר **רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:**

בראשית מקץ מא, מד:

וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פֶּרְעֹה

וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ וְאֶת-רִגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

תורה שלמה מדרש: וּבִלְעָדֶיךָ – רביע, ארבע ענינים (טט - א) יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר **(בר' מקץ מא, מז) בִּלְעָדֶיךָ** וריבה כבוד המקום **אֱלֹהִים יַעֲנֶה** ... כדי שיתן לרשע שבח להקב"ה לפיכך התרבה כבוד המקום שאמר **(בר' מקץ מא, מט) אֲחֵרֵי הַדְּבָרִים אֱלֹהִים אֹתְךָ אֶת-כָּל-זֹאת תלה הגדולה בבעליה.**

(טט - ב) וגם נתגדל שמו בחכמה שאמר לו **(בר' מקץ מא, מז) אִיו-נְכוֹן וְתַכֵּם כְּמוֹךְ.**

(טט - ג) ונתרבה כבודו בגדולה שנתן לו שנאמר **(בר' מקץ מא, מד) אֲנִי פֶּרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ.**

(טט - ד) לפי שמיעט עצמו בלשון **(בר' מקץ מא, מז) בִּלְעָדֶיךָ** קיבל מלכות בו בלשון **(בר' מקץ מא, מד) וּבִלְעָדֶיךָ**

בראשית מקץ מא, טז: וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת-פֶּרְעֹה לֵאמֹר בִּלְעָדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פֶּרְעֹה:

(בר' מקץ מא, טז) וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף אֲחֵרֵי הַדְּבָרִים אֱלֹהִים אֹתְךָ אֶת-כָּל-זֹאת אִיו-נְכוֹן וְתַכֵּם כְּמוֹךְ:

וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים – ר"ת ו' ל' י' – לו"י, רמז למנוי משה

בראשית מקץ מא, מה: וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה שֵׁם-יוֹסֵף צְפַנְתַּן פַּעֲנָח

וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-אֲסֹנַת בַּת-פוּטִי פֶרַע כְּהֵן אֵן לְאִשְׁהָ וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה – מונח שם-יוסף צפנת פענח – גירסת הכתר הממוחשב, מכון ממרא ממוחשב

וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה – מרכא שם-יוסף צפנת פענח – גירסת מגנס, קורן,

וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה שֵׁם-יוֹסֵף צְפַנְתַּן פַּעֲנָח לפי גירסת קדמא מרכא זרקא סגול, בתפקיד לכתחילה ובפועל,

(א) מה שיוסף גזור לכתחילה מתקיים בפועל.

רש"י (נה) ותרעב כל ארץ מצרים - שהריקבה תבואתם שאצרו, חוץ משל יוסף (ראה ב"ר צא, ה). **ואשר** (בנוסחינו: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו, וכשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא

הכרזי לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והריקבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה

והריקבה, ומה אם יגזור עלינו ונמות (ראה ב"ר צא, ה)?

מ"ר צא, ה וגם מדרש נחומא (ורשא) פרשת מקץ סימן ז

כיון שחזק עליהם הרעב בארץ מצרים נתקבצו המצרים ובאו אצל יוסף א"ל תן לנו לחם, א"ל אלהי אינו זן את הערלים לכו ומולו עצמכם ואתן לכם לחם, הלכו להם אצל פרעה והיו צועקין ובוכיין לפניו שנאמר ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף, אמרו לו הלכנו אצלו ומדבר לנו דברים ריקים שאומר מולו עצמכם, אמר להם שוטים לא כך אמרתי לכם מתחלה עבדוהו וקנו לעצמכם תבואה וכי לא היה קורא לכם כל אותן שני השבוע וצווח לכם הווי יודעים שרעב בא לעולם אם אתם פשעתם בנפשותיכם מה תצעקו אלי מפני מה לא הנתתם בבתיכם תבואה של שתיים של שלש של ארבעה שנים, אמרו לו כל תבואה שהיתה בבתינו כבר הריקבה, אמר להם לא נשתייר לכם קמח מאתמול, אמרו לו פת שהיה בכלינו עפשה, אמר להן לכו אל יוסף ואשר יאמר לכם תעשו ומה אם שגזר על התבואה והריקבה מתיראין אנו שאם יגזור עלינו שנמות כלנו מתים אלא כל אשר יאמר לכם תעשו,

ליקוטי אנשי שם (בר' מקץ מא, נד) ונתחלינה שבע שני הרעב .... כאשר אמר יוסף וגזר שהתבואה שאינו ת"י (תחת יד) פרעה ירקבו.

וזה יפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים. כל לרבות אפילו התבואה שאצרו המצרים לעצמם והריקבו אלו בעצמם. פתח להם יוסף ומכר להם בדמים יקרים. וראו גדולתו ית' שבעיניהם היו נרקבים וכשהיה יוסף מוכר להם היו מתוקנים. כמו שהיה במכת דם וגו' לכתחילה גזרת רעב, בפועל יוסף קובע התיקון לתבואה בקנין מהמצרים, ע"פ **ליקוטי אנשי שם (בר' מקץ מא, נד) ונתחלינה שבע שני**

הרעב – אזלא-גרש מונח מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, להקל על ישראל, וטעם מונח לפני מהפך לרמז לכעין שתי סדרות של מהפך פשטא, כאן תיקון תבואה שהריקבה בידי המצרים, בעתיד במכת דם תיקון הדם בכלי של ישראל להיות למים ורק משישלמו המצרים ישארו מים..

(ב) לכתחילה נראתה אסנת כבת פוטיפר ופועל הרי היא בת דינה בת יעקב.???

וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה שֵׁם-יוֹסֵף צְפַנְתַּן פַּעֲנָח ג' קדמא מרכא זרקא סגול, בתפקיד לכתחילה ובפועל,

דעת זקנים מבעה"ת צפנת פענח, נוטריקון "צדיק" פטפט "נגד" תאותו "פוטיפר" ענה "נפשו" חנם:

וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-אֲסֹנַת ויתן לו את אסנת, וא"ת יוסף שהי' מלך איך נשא בת הדיוט, ונ"ל לפי שמתחלה הי' יוסף עבד לפוטיפר אמר בלבו

אם לא אעשה רצונו לישא בתו יזלזלני וילשין אותי שהייתי עבדו אשאנה ויכבדני, ועוד י"ל שנשאה מפני שהי' מזרע יעקב כדפי'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשערה; אֶתְּךָ = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מִדָּבָר פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש; לֹא מִמֶּשׁ; טַפְסָא = טרָאָא = שני
משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶקֶף-קָטָן – 2; זֶקֶף-גָּדוֹל – 3;
רִבְעֵי – 4; ... זֶקֶף-קָטָן ... זֶקֶף-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קִדְמָא – סדר קדימות; אֹלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־וֹ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֹלָא – מלמד) דְּרוּשׁ בִּפְסוּק בְּכַעֲנִין חֵלֶק מִי"ג מִדּוֹת דִּר' יִשְׁמַעֲלִי; תְּלִישָׁא-קָטְנָא = תְּרַסָּא –
דרוש בפסוק שער, מְחִיצָא; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מְחִיצָא; פִּזְרָא – דרוש מהפסוק רַעֲיוֹן לְנוֹשָׂא אַחַר בְּרִלְכָא;

רש"י בפי' וישלך דבת דינה הית' משכסם ותלה לה יעקב אבינו קמיע בצוארה והשליכה והובאה למצרים ע"י נס כדפרישית וגדלה
פוטיפר בביתו ולכן נקראת על שמו כמו שמצינו גבי משה רבינו ע"ה אלה בני בתיה וגו', וכשעבר יוסף בכל ארץ מצרים יצאו כל
הנשים לראות ימיו של יוסף כדכתיב בנות צעדה עלי שור וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט וזו לא היה לה מה לזרוק וזרקה לו
הקמיע שהיה בצוארה ועיין בו וראה שהיא מזרעו של יעקב ונשאה:
וַיִּתֵּן-לָּוּ – מקף, רב-מצב כאילו נתן מעצמו אבל כך יועד מן השמים כי זרקה לפני יוסף את הקמיע ששם עליה יעקב ויוסף בחר **אֶת-**
אֶסְנֶת – מקף, רב מצב כאילו היא מצרית ואינה מצרית **בת-פֹּטִי** – מקף, רב-מצב כאילו בת השר ואינה בת השר כי היא בת דינה משכסם.

בראשית מקץ מא,מה:

וַיִּקְרָא פְרַעְהָ שֵׁם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָה

וַיִּתֵּן-לָּוּ אֶת-אֶסְנֶת בת-פֹּטִי פְרַע פְּהֵן אֵן לְאִשְׁהָ וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

וַיִּקְרָא פְרַעְהָ שֵׁם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָה – קדמא מונח זרקא מונח סגול

מרבח מעניין יוסף לענין צִפְנָת פַּעֲנָה – רש"י מפרש הצפונות, **תיב"ע** – דטמירן מפרסם.

תורה שלמה (קט) - ספר התגין: צִפְנָת פַּעֲנָה פ' דלתת זיוני צִפְנָת, פ' דלא מזוינין ופומיהון לגאיו, **פַּעֲנָה**

(קט) בכת"י רמזי ר"י צִפְנָת פַּעֲנָה פיי"ן משונות וגדולות וכפולות כלומר הרבה צפונות ונסתרות מגולות ליוסף, ומפוענחות לו
שהוא יודע ביאורן ופירושן.

טט - **שם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָה** – זרקא מונח סגול, הפענוח הוא גילוי מסוים של הצפון. פְרַעָה קרא ליוסף שם המתפרש באופנים אחדים
לגלוי הצפון על מעט מן הצפונות הקשורות לפְרַעָה ומצרים. אבל ע"פ המקור של תורה שלמה הרבה צפונות ונסתרות מגולות ליוסף,
מעבר לקשור במצרים ועל כך מעידות הפיי"ן המשונות והזקא סגול. וזה המשך לחלומות יוסף ומשמעותם כישועה לבני ישראל
בגלות ע"פ גזירת בין הבתרים.

בר' מקץ מא בעה"ט

צִפְנָת פַּעֲנָה (828), בגימטריא מגלה נסתרים (838) (טט - מגלה נסתרים - 828), צפנת פענח נוסרין קון צ'דיק פ'טפט נ'פש ת'אוא

פ'וטיפיר עינה נ'פשו ח'נם, ד"א צ'ופה פ'ודה נ'ביא ת'ומך פ'ותר ע'ניו נ'בון ח'וזה:

הפסוק מגלה נסתרים: **וַיִּקְרָא פְרַעְהָ שֵׁם** ר"ת ו' פ' ש' ג' ש"פ, אגרת רבי שמשון מאוסטרופליא השם שבו היכה ה' את מצרים עשר
מכות, ועל הים חמשים מכות, עולה דו"ד ב"ן יש"י,

וַיִּתֵּן-לָּוּ אֶת-אֶסְנֶת – ויתן לוֹ אֶת-אֶסְנֶת – ג' א"ת עולה שא"ק, (נותן) ל"ו אסנ"ת (אס"נ = י' אצ"י, ת' = ת'),

מסודר מחדש ש'א'ד'ם ק'דמון (נותן) י' (ספירות) אצ"י-ל"ו-ת
ובכתר של אצילות

צִפְנָת פַּעֲנָה ג' אותיות צ"פ עולה ע"ק – עתיקא קדישא, ג' אות פ' עולה ע"י – עתיק יומין, (פנימיות הכתר, עונג)

אֶת-אֶסְנֶת – ר"ת א"א – אריך אנפין (חיצוניות הכתר, רצון),

ואפשר כי שני הסדר בסדר ההשתלשלות המתגלה בפיענוח שא"ק יוצא במלה **אֶת**- ואילו הכתר מהמלים הקודמות לה **צִפְנָת פַּעֲנָה**
ימז ליציאת הספירות פעם ראשונה שלא על הסדר הגורם לשבירת הכלים ולהתהוות הקליפות

אמרי נועם פְּהֵן אֵן – מידת יסוד בקליפות, יסוד מייצג את שש המידות, **לְאִשְׁהָ** – אפשר שמרמז למידת מלכות

ולזה קשור **פְרַעְהָ** שהוא כעין ראש לקליפות ועמו בלעם בן בעור בן לבן. להשפיע על יוסף – ג' נילו"ס, שמצרים עשוהו לאלילות,
להרחיקו מדבקותו באמונת השם, ובאמצעותו ליתן חיות לקליפות, לשבות מקורות התיקון הגבוהים.

אוצר ריר"פאלוך זצ"ל וישם בארון במצרים (בראשית נ' כ"ו) היינו בנילו"ס, יוס"ף בגימטריא נילו"ס: (בעה"ט שם)

בראשית מקץ מא מה:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶחָד שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶחָד בְּעָרִים:

אֶחָד שָׁדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּחֹקֶיהָ:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶחָד שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ**

בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶחָד - גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

אֶת-כָּל-אֶחָד – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אֶחָד** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל
המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶחָד שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק)

בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶחָד שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,גה**) ... **ואשר** (בנוסחא: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט) – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה'
שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פְרַעָה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם

ששני רעבון בָּאֵין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם **תעשו**; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה
אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יתקצרו חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשערה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי: מונח פשטא – מוציא מפשט: מרא – מאריך: רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק, ממש, לא ממש: טפא = טרנא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט: מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זק-קטן – 2: זק-גדול – 3:
 רביע – 4: ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מא,י: פרעה קצף על-עבדיו ויתן אתו במשמר בית שר הטבחים אתו ואת שר האפים:

פרעה קצף על-עבדיו. פרעה – טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, וטפחא בתפקיד שני יחס פרעה לעבדיו שלא ממנו יצאו הדברים וזאת דרשת [בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פג,ח], ר' יודא בר סימון ורבי חנין בשם רבי יוחנן כתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' וגו', הקציף הקדוש ברוך הוא אדונים על עבדיהם ליתן גדולה לצדיקים, **פרעה קצף על-עבדיו** ליתן גדולה ליוסף,

קצף – מונח כמרבה סיבות לקצף פרעה על עבדיו, (טט: לפי דרשה של מציאת זבוב וצורר) (טט: לפי דרשה שהם בקשו להזדווג לבת המלך) **על-עבדיו** – מקף כרב-מצב של עבדיו (א) אשמים (ב) לא אשמים. **על-עבדיו** – אתנח, מגביל שלא הבחינו בין אשם ולא אשם ונהגו בשניהם בשוויון תנאי המאסר (המשמר)

מלבי"ם (בר' מקץ מא,י): פרעה קצף על-עבדיו. שאם היה קצף פרעה על עבדיו שהם המשקה והאופה היה זה נכון שהאופה היה חוטא יותר מן המשקה (טט: האלשיך והמלבי"ם מפרשים את (בר' וישב מ,א-ב) שיש שר משקים ועבד משקה שמכין המשקה, ויש שר אופים ועבד שמכין המאפה). אבל הלא פרעה קצף על עבדיו שהם השרים, ובוזה הלא שר האופים לא חטא כלל, רק אני לבדי הייתי החוטא, **ויתן אתו במשמר בית שר הטבחים**, א"כ עיקר נתינה למשמר היה **אתו** כי רק אני נתחייבתי להאסר **במשמר** לא שר האופים, אך ע"י ששם **אתו במשמר** וע"י הקצף שיצא מן המלך עלי נתנו גם אותו במשמר מתוך כעס המלך, ועז"א **אתו ואת שר האפים**, ע"י שנתנו **אתו** ניתן גם הוא במקרה, ולפ"ז הייתי אני החייב במשפט והוא הזכאי, ומזה מבוואר שלא פתר החלום לפי האומדנא והסברא, כי הסברא היה בהפך:

ויתן אתו – קדמא ואולא, בתפקיד גורם מרכזי, שר המשקים הוא עיקר הנתינה **במשמר** – רביע, ארבעה אנשים נתנו במשמר (טט: האלשיך והמלבי"ם מפרשים את (בר' וישב מ,א-ב) שיש שר משקים ועבד משקה שמכין המשקה, ויש שר אופים ועבד שמכין המאפה). **אתו** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש. שר המשקים מודה שהוא נתחייב להאסר כי לא השגיח בזבוב הגלוי ככוס פרעה, שלושה האחרים: העבד המכין המשקה, שר האופים ועבדו האופה נתנו שם כאילו "במקרה" מתוך ש-**פרעה קצף על-עבדיו**.

תולדות יצחק ויתן אתו במשמר בית שר הטבחים אתו ואת שר האפים, (טט – א, תנאי מאסר שווים, גם בדעת זקנים מבעלי התוספות) כפל מלת **אותו**, לפי שאם תאמר שמה שפתר לי טוב, ולשר האופים תליה, הוא לפי שראה שבית האסורים שלו קשה משלי, וברזל באה נפשו יותר ממני, אינו כן, אלא **אתו ואת שר האפים** בשוה, (טט – ב, השפעת זמן החלום) וא"ת לפי שהוא חלם בלילה שמושל מאדים, ואני חלמתי בלילה שמושל צדק, אינו כן, בלילה א' חלמנו, (טט – ג, חלום מסודר) ואם תאמר לפי שחלומי מבובל ושלי מסודר, ולזה ראה שחלומי רע, אינו כן, איש כפתרון חלומי חלמנו, פ"י חלום הראוי לפתרון, לא חלום בלתי מסודר, שאי אפשר לפתור, (טט – ד, תאור פותר החלום) ואם תאמר שזוא זקן ולמד חכמה, אינו כן אלא נער, ואם תאמר הוא מכשף, עברי הוא, ואם תאמר שהוא בן חורין ולמד חכמה וזוכר אותה, עבד הוא, ואם למד שכח, שלבו טרוד בעבודות, וא"ת אדוניו חכם ולמד ממנו, אינו כן, שהוא עבד לשר הטבחים, ששרים כאלו אין בהם חכמה, ובמלאכתם עוסקים, ואם כן אינו חכם אלא נביא, ולזה האמינוהו, ולזה אמר **בר' מקץ מא,ח) ויאמר פרעה אל-עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו**, ואמר אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת, אמר כל לכלול גם לחלומות שר המשקים ושר האופים:

אשר רוח אלהים בו - [תרגום אונקלוס] די רוח נבואה מן קדם יי בה.
רוח אלהים - רוח – גי' 214 עולה בנבואה נצ"ח (214 = 148 + 66) בנבואה"ה (שמקורה בספירת – מדת) נצ"ח (דאצילות) ראה [זוהר וישב קצא,ב, בסוגריים פי' **זהר בהיר** (זה"ב), **הרב דיא"מ אייכנשטיין**, אוצר החכמה) **(בר' וישב מ,ה) ויחלמו חלום שניהם** בנבואה"ה (שמקורה בספירת – מדת) נצ"ח (דאצילות, שבה הספירות מיוחדות מאוחדות) ב-**אלהים** (בא-לקות, ספר התניא)

אתו – זקף-גדול, בתפקיד שלוש.
 (טט – א, תנאי מאסר שווים, גם בדעת זקנים מבעלי התוספות) כפל מלת **אותו**, לפי שאם תאמר שמה שפתר לי טוב, ולשר האופים תליה, הוא לפי שראה שבית האסורים שלו קשה משלי, וברזל באה נפשו יותר ממני, אינו כן, אלא **אתו ואת שר האפים** בשוה, (טט – ב, התיחסות קודמת שלהם ליוסף, שווה, לא זוכר המקור), (טט – ג, התיחסות קודמת של יוסף אל שניהם שווה, לא זוכר המקור). כלומר הפתרון של יוסף לא היה תלוי במצבם, ולא ביחסים ביניהם ולא בזמן החלום, ולא ביכולת שנלמדת, אלא ברוח א-לקים – נבואה שאינה קשורה לכל מה שסביב.

עכשו נתבונן בפסוק בדרך פנימיות התורה וכדי להבין ההסבר נתחיל מהסבר של **הטבחים אתו** – זקף-קטן זקף-גדול, בתפקיד חישוב גימטריאית מלות התוכן המוטעם וחישוב ההפרש בין גימטריאית המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה תקע"ו ובין גימטריאית התוכן, מתקבלות תוצאות הקשורות לפנימיות התורה.
הטבחים אתו – גי' 485 = 411 + 74 = 485 = הפ"ת, שכני"ה, מצרימ"ה, התלמו"ד (בעה"ט (שמות לד, כז)) (ת"ן-ל"ה השקל"ן שציפ"ה) ההפרש מתקע"ו 485 - 576 = 91 = הוי"ה אדנ"י, האלהי"ם, אמ"ן, מלא"ך, מכא"ל, פא"י-י(ר"ת פותח את ידך), איל"ן [אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל] 485 הפ"ת העדו"ת, תעוד"ה=(ש"ך ואחנן), תהלי"ם=תלמוד ה' מ'זמורים ל"ילה יום, יה"י זכר"ה ברו"ך, (שמות לד-כז) (כי על) פ"י הדבריים האלה"ה כרת"י את"ך ברי"ת = ס"ת בגימ' התלמו"ד (בעה"ט שם)

חלק (א) בהסבר: בבריאה ירדו רפ"ח ניצוצות קדושה כסדרם לקיים הבריאה כסדרה. חלק (ב) בהסבר: בגלל חטא אדם הראשון היה קצף וההשפעה של החיות כסדרה השתבשה. ר"ב ניצוצות קדושה מתוך רפ"ח הניצוצות ירדו מצרימ"ה (= הפ"ת השתבשה). "פרעה קצף" היינו גזר על שכני"ה (= הפ"ת) היינו כנסת ישראל לרדת מצרימ"ה (= שכני"ה) לתקן השפעת השפע של הפ"ת כסדרה.

חלק (א) בהסבר: **ויתן אתו** – קדמא ואולא, בתפקיד סדר ירידת השפעת החיות האלקית לבריאה כסדרה, הפ"ת התקינה, משל לבריאה מתוקנת ללא הפרעות, מאפשרת לימוד התלמו"ד (תורה ותורה שבעל-פה) שע"י כך מושגת תכלית הבריאה. ואותו זמן היה רק ניצוץ אחד של קדושה מאור המלכות דעשיה (טט: מאות ה"ה אחרונה של שם הוי"ה במלכות דעשיה) מתלבש בקליפות **במשמר** – רביע, ארבעה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בחלוקה;

קליפות, שאחת היא נגה – יש בה טוב ורע, ושלוש הן טמאות לגמרי. ובביאת המשיח יצאו מהמשמר הזה.
בית שר הטבחים – יתיב מונח זקף-קטן, יתיב כדווקא כך, יתיב כפשטא, זקף-קטן כשני למודים. ואז לומר דווקא כך שני דברים
ללמוד.

שר הטבחים – שר הטבחים הוא כלי, אותיות **שר הטבחים** מרמזות כי בעולם מתוקן הפ"ת של ש"ר הטבחים"ם משפיעה
ש"ם שלום ר'חמים טובה ברכה חיים ח'ן ח'סד
הטבחים – מרכב מ-ה"ט"ב (גי' ט"ז) חיים (גי' אז"ן, נג"ה). ה"ט"ב אז"ן רמז לפתיחת סדר ההשתלשלות ביציאת אורות אז"ן (שער)
ההקדמות לרב חיים ויטאל)

חלק (ב) בהסבר: **פרעה קצף על-עבדיו** – טפחא מונח אתנח, כתבנית הרישא של בר' א,א, בתפקיד לרמז על קשר למעשה בראשית.
מסדור [משה אהרן עם סדר עבודה ... רב י"כ הלוי בעל מטה לוי] ענין פטום הקטרת: ... קודם חטא אדה"ר שהיו כל העולמות במקומן
כפי האצילות הראשון, היה רק ניצוץ אחד של קדושה מאור המלכות דעשיה (טט: מאות ה"ה אחרונה של שם הוי"ה במלכות דעשיה)
מתלבש בקליפות שזו הוא חיות שלהם בסוד "ומלכותו בכל משלה" ולא היה שליטה לקליפות שהיו נכנעים תחת הקדושה, וזה
הניצוץ לא נסתלק מהם לעולם עד ביאת משיח שאז נאמר ובלי המות לנצח, שאז יסתלק מהם זה הניצוץ וישארו מתים ואז רוח
הטומאה יעבור מן הארץ. אבל אחר חטא אדה"ר ירדו כל העולמות למטה ממקומן אז ירדו גם כן עשרה ניצוצות מכל עשרה ספירות
שמלכות דעשיה לתוך הקליפות וגם ניצוץ אחד מאור המקיף ונעשה מקיף להם וזהו תוספות חיות של הקליפות וע"י זה יש להם כח
לשלוט בעולם הרי הם י"א ניצוצות קדושה שנבלעות בקליפות וזולת החיות שלהם ואותן הי"א מסתלקין ע"י כוונות פטום הקטרת
שיש בהם י"א סממנים ... ונכנעים תחת הקדושה.
אבל אחר חטא אדה"ר, א"ת"י – נוטריקון אות (וגם) יו"ד, ירדו כל העולמות למטה ממקומן אז ירדו גם כן עשרה ניצוצות (טט: יו"ד)
מכל עשרה ספירות שבמלכות דעשיה לתוך הקליפות (טט: אפשר כי טעם זקף-גדול של א"ת"י מרמז לשלוש הקליפות הטמאות לגמרי) וגם ניצוץ
אחד מאור המקיף (א"ת"י) ונעשה מקיף להם וזהו תוספות חיות של הקליפות וע"י זה יש להם כח לשלוט בעולם הרי הם י"א ניצוצות
קדושה שנבלעות בקליפות וזולת החיות שלהם. וזה מרומז ב-**וְאֵת שַׁר הָאֲפִים** – "אפים" חסר וא"ו המסמלת צנור השפעה תקין של
תורה, לכן מלמד על חרון אף הוא כח הקליפות הטמאות לשלוט בעולם.

בראשית מקץ מא,יא: וַנַּחֲלֶמָה חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמוֹ חֲלֹמָנוּ:

(בר' יושב מ,ה) **וַנַּחֲלֵמוּ** – (א) תרסא בתפקיד אפשרי של שער כנדרש ב-**בבלי ברכות נז,ב**] חלום אחד מששים לנבואה
(בר' יושב מ,ה) **וַנַּחֲלֵמוּ** – (ב) תרסא, בתפקיד: מחיצה נעלה, שורש, מקור לחלום במלאך גבריאל; שורש מקור פתרון החלום בספירת
(מידת) מלכות וכנדרש ב-**בבלי ברכות נז,ב**] חלום אחד מששים לנבואה שמקורה בספירת נצח דאצילות.
נעיין ב-**בר' מקץ מא,יא**] **וַנַּחֲלֶמָה חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמָנוּ**: הפסוק מספר על פתרון חלמו של כל שר.
נשתמש במידת גורעין ומוסיפין ובמידת גימטריה באותיות **וַנַּחֲלֶמָה חֲ** מתקבלת הגי' נצ"ז ועם הכולל מתקבלת המלה נצ"ח!
(בר' יושב מ,ה) **וַנַּחֲלֵמוּ** – (ג) תרסא, בתפקיד שער ע"פ [זוהר פ' וישב קצא,ב] [זוהר בהיר (ה"ב), הרב דיא"מ אייכנשטיין] ופ"ל זה"ב: מקור
החלום מדרגה ששית למטה ממדרגת הנבואה. ומקור הנבואה בנצח שבאצילות. (זה"ב: מקום שהנבואה שורה הוא בנצח דז"א, עד מדרגת גבריאל יש
שש מדרגות, נצח הוד יסוד מלכות מיכאל גבריאל)

בראשית מקץ מא,כז:

**וְשִׁבְעַת הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעֵת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן שִׁבְעַת שָׁנִים הִנֵּה וְשִׁבְעַת הַשָּׁבָלִים הַרְקוֹת שְׂרָפוֹת הַקָּרִים
וְהָיוּ שִׁבְעַת שָׁנֵי רָעָב:**

וְשִׁבְעַת הַפְּרוֹת – מונח תלישא-גדולה שער זמן הרעב, שער זמן להגעת הגזרה, פרות אלו הן עיקר העניין בחלום פרעה,
הַרְקוֹת וְהַרְעֵת –קדמא ואולא, הגזרה יצאה, ומתקדמת – עולה על מצרים מיד והוא עניין מלת-עלת **הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן** – מונח רביע

בראשית מקץ מא,לג: וַעֲתָה יִרְא פְרֵעָה אִישׁ נִבְוֹן וְחָכֵם וְיִשִּׁיתָהּ עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

[**תרגום אונקלוס**] (לג) וכען יחזי פרעה גבר סוכלתן וחכים וימניניה על ארעא דמצרים:

[**תרגום המיוחס ליונתן**] (לג) וכדון יחמי פרעה גבר סוכלתן וחכים וימניניה על ארעא דמצרים:

נרכיב מר"ת הכתוב והתרגום את שם "יוסף" ו'עתי' י'רא פרעה ס'וכלתן – יוסף

בראשית מקץ מא,לט: וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל-יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֵלָהִים אוֹתָהּ אֶת-כָּל-זֹאת אֵין-נִבְוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ:

[**אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (א)**] **אַחֲרֵי הוֹדִיעַ**, קרי ביה **אַחֲרֵי**, כלומר כמדומה לי **שהיית אחרי כשחלמתי
החלום** שהרי בדבר יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לכוודקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר,
וא"ל לא ראית כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראית אלא דקות ורעות
הוא כמו בחלום (ויר' 4).

ראה (בר' מקץ מא,יז) **בַּחֲלֹמִי** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פינטר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות
טובות ורעות, שבלים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו.

בראשית מקץ מא,מא – מב: [מא] וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל-יוֹסֵף רְאֵה נִתְתִּי אֶתְךָ עַל-כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

[**מב**] **וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל-יַד יוֹסֵף וַיִּלְבֹּשׂ אוֹתוֹ בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיַּשֵּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל-צַנְאוֹוֹ:
אֶל-יוֹסֵף** – אתנח **רְאֵה נִתְתִּי אֶתְךָ עַל-כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם**: מכח המאמר הזה פועל יוסף עם טבעת פרעה. אחרת אין לטבעת ערך.

בפסוק הבא (**מב**) **וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ** – קדמא מהפך פשטא, כעין מידה של כתוב שחבירו שלפניו (**פסוק מא**) מלמד עליו, או הוא
מלמד על חבירו שלפניו, כעין טעמא דקרא.

אבל אפשר גם לומר שפסוק (בר' מקץ מא,מב) **וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ** מלמד על פסוק (בר' מקץ מא,מא) שהחזקת טבעת פרעה שהיא

חותם הרבון הנותנת תוקף לממשלה שקבל יוסף במאמר **רְאֵה נִתְתִּי אֶתְךָ עַל-כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאק = טרנא – שני משמעות, רבוי ממשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מתיצב; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מתיצב; פזר – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.7 בראשית מקץ מא,א: (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית מקץ מא,א: ועתה ירא פרתה איש נכון ויחכם וישיתיהו על-אָרְץ מצרים:

נברר למה עשויה לרמז תבנית הטעמים של (בר' מקץ מא,א) ועתה ירא פרתה – פשטא מונח זקף-קטן. מדוע קיבל פרעה את עצת יוסף? הסברנו ב-(בר' מקץ מא,א) ונדבר פרתה אל-יוסף פתלמי הנני עמד על-שפת הנָאָר: כי פתלמי – טעם זקף-גדול, משמש בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פיטנר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות טובות ורעות, שבלים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו. לכן כאשר יוסף אמר (בר' מקץ מא,א) ועתה ירא פרתה איש נכון ויחכם וישיתיהו על-אָרְץ

מצרים:, פרעה הכיר שלפניו האיש אשר ראה בחלום ואמר (מא,א) הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו: וכך נמצא ב-[פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (ג) (אוצר החכמה)] אחריו הודיע, קרי ביה אַתְרִי, כלומר כמדומה לי

שהיית אַתְרִי כשחלמתי החלום שהרי יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לבודקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר, וא"ל לא ראית כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראית אלא דקות ורעות והוא כמו בחלום

אולם יש לברר כיצד פרעה העובד עבודה זרה מכיר ב"אלקים" ב"רוח אלקים" ולכן נכון יהיה למסור הצלת מצרים ל- איש אשר רוח אלקים בו: נקדים בפ"י [ראב"ע] (בר' מקץ מא,א) ש-אין מדרך המוסר להזכיר עם המלכים שם העצם (טט: שם הוי"ה, כי מהיותם מלכים הם מתנאים ואין ראוי להזכיר עמם שם מלך מלכי המלכים), אלא נאמר שם אלקים ככתב ה-[תניא שער היחוד והאמונה פרק ד] ... שם אלהים מגין לשם הוי"ה ב"ה כלומר גלוי מצומצם של שם הוי"ה.

[רבינו בחינ' מלמד, שכאשר (בר' מקץ מא,א) ויען יוסף את-פרעה לאמר בלעגו אלהים יענה את-שלום פרעה: יוסף הוסיף הסבר על הבורא ית' שמו, פועלו והנהגתו. והכתוב (בר' מקץ מא,א) ויאמר יוסף אל-פרעה חלום פרעה אֶחָד הוא את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה: מלמד ש-האלקים (גי' צ"א ג' הוי"ה אדנ"י שמשמעה רחמים בדין) הגיד לפרעה היינו אמר לו להיטיב עם בריותיו כאשר כל זה מתרחש לטובת עם ישראל, ודומה לו ב-[אגדת בראשית (בובר) פרק סז] שנאמר (בר' וירא כג) ויבא אלקים אל-אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו, וכן בלבן (בר' וירא לא,ב) ויבא אלקים אל-לבו הארמי בחלום הלילה ויאמר לו, (הערה: שני הפסוקים באותם טעמים) אף כך פרעה הראה לו בחלום מה שעתיד לעשות, (בר' מקץ מא,א) ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם. וכן נבוכדנצר חלם חלומות, ולמה נגלה להן בחלומות, בשביל לבזותן, ... ואף לא בלילה היו ראויין שיגלה להן הקדוש ברוך הוא, אלא שהוא עושה עצמו שליח לרשעים, כדי לעשות רצונן של צדיקים, וכן בבלעם (במ' בלק כבט) ויבא אלקים אל-בלעם ויאמר

ולא רק שאלקים דבר עמו אלא גם הראה לו שעבודה זרה נכבשת תחת אלקים כגלוי של הוי"ה, כנדרש ב-[שכל טוב (בובר) בראשית מקץ מא] ... והנה (טט: פרעה) עומד על היאור. עומד על אלוהו ומתוך שהיה מהרהר על משכבו ואומר (יחזקאל כט,א) לִי יֵאָרֵי, שהוא אלוהי, (שם) וְאֶנִּי עֵשִׂיתִי, ולא בגזירת היצר (טט: מורד בבואר), לכן נראה לו בחלום מעין ההורווי, ראה שאלהיו נכבש תחתיו (טט: של אלהים כגלוי של הוי"ה), שהצדיקים מקיימין השכינה עליהן, שנא' (בר' ויצא כח,ג) וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלֵיךָ, וכתוב (בר' וישלח לה,ג) וַיַּעַל מַעְלָיו אֱלֹהִים,

[כלי יקר] מפרש כי נבוכדנצר ידע החלום ופתרונו. הוא אמר שאינו זוכרם כדי לבחון את הפותרים. פרעה מספר חלמו אבל בשינויים כדי לבחון את הפותרים עד שימצא את האיש שבחלום.

אחרי הקדמה זאת נחזור אל התוכן ותבנית הטעמים של (בר' מקץ מא,א) ועתה ירא פרתה – פשטא מונח זקף-קטן. תבנית הטעמים היא כתבנית הטעמים בטעם עליון של (שם' יתרו כג,א) אֶנְבִּי ה' אֱלֹהֶיךָ. פרתה – זקף-קטן בתפקיד שני לימודים. נעין בתוכן הכתוב. ועתה – ע"פ [ברכת ציון – יב (הרב אבא שאול זצ"ל)] שהבאנו ב-(דב' עקב יב) מלת ועתה משמעה תשובה. יוסף מכון את פרעה להניח לעבודה זרה ולקבל על עצמו שבע מצוות בני נח. דבר נוסף, פרעה עדיין יכל למנות מישוהו אחר מיוסף.

ירא – לא רק במשמע של ראייה, אלא במשמע יראת אלקים. אפשר שבחלום נאמר לו למנות איש שראה בחלום (מא,א) איש אשר רוח אלקים בו: איש הקשור לה'. ואיש זה הגיד לפרעה את חלמו בדיוק כפי שראהו, ולא כפי שסיפר פרעה. על פרעה לשוב מע"ז וכהניח, וב-(מא,א) הביא [תורה שלמה – מדרש] יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר (בר' מקץ מא,א) בלעגו וריבה כבוד המקום אלקים יענה ... כדי שיתן הרשע שבח להקב"ה. וכך גם קרה ביציאת מצרים.

ונפתור את השאלה שהצגנו מדוע קיבל פרעה את עצת יוסף? ועתה ירא פרתה – פשטא מונח זקף-קטן, שני לימודים בפשט, (א) תשובה מע"ז (ב) מנוי עובד ה' לבצע את פתרון החלום, כי כפי שנלמד מהכתוב אחר-כך רק מה שיוסף צבר או קנה מקולקל וצבר התקיים. בכך יוסף משלים את הנבואות של חלומותיו וחלומות שרי פרעה.

בדרך הסבר זאת אפשר לומר כי החלומות היו מראה ומאמר שהביא אלקים לפרעה ולכן קבל הפתרון בפועל מיוסף כפי שנאמר לו ע"י אלקים בחלום. איך יוסף ידע מהחלום מה לעשות?

[דבר מלכות מקץ התשע"ז, ע' מז, ליקוטי שיחות, חלק טו, ע' 340, אדמו"ר ממ"ש] (מא,א) ויקבצו את-כל-אכל השנים הטובות הבאת האלה ויצברו כר, היינו שכבר בשנות השבע יתכוננו לשנות הרעב ... פתרון החלום נסב על מה שצפוי מהקב"ה, ועל מעשיו של פרעה – צבירת האכל, נרמזו בחלום. אפשר כי הצבירה נרמזה כך:

בראשית מקץ מא,ב: והנה מן-היאר עלת שבע פרות ובראת פשר ותרשינה באָחו:

בראשית מקץ מא,ז: ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום:

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' מקץ מא,ז) ותבלענה השבלים הדקות. שמא תאמר בליעה ממש, לא כי אלא שראה שהיו

השבלים עולות ומכסות את שבע השבלים הטובות, והכיסוי נקרא לשון בליעה, וכן הוא אומר (במ' ד,ב) ולא יבאו לראות פבלע

את-הקולש ומתו: פ:

הפרות הטובות הרועות באחו, זוהי פעולת הגידול בשדה. ע"פ [לקח טוב] ותבלענה זה לשון כסוי, היינו צבירת היבולים באוצרות מכוסים.

(בר' מקץ מא,ט) אלקים – טעם זקף-גדול, משמש בתפקיד שלוש. [זוהר כרך א (בראשית) פרשת מקץ (המתחיל בדף קצג עמוד א)]

(בר' מקץ מא,ד) ויריאהו דאמשין עליה חוטא דחסד למהיב ליה חנא קמיה דפרעה, (מה כתיב) (בר' מקץ מא,ט) אלקים יענה את-שלום פרעה: בגין (טט: א) לאקדמא ליה שלום (טט: ב) ולמפתח בשלום, (א: טט) [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' מקץ מא,ט) תלה הגדולה בגדול, מכאן שצריך אדם להתפלל בשלומה של מלכות: לדעת הכותב שלושת אלה הם בטוי של חלוקת כבוד למלכות [ילקוט שמעוני תורה פרשת וארא (המתחיל ברמז קעו)]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָהּ = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹנֵךְ = פֶּשֶׁט – מוציא מפשט; מֵרָא = מאריך, רבוי; דֹּרְאָה – מצרף; תִּבְרֵי – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְּאָה = טרָאָה – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָא טַפְּאָה – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דֹּרְאָה תִּבְרֵי טַפְּאָה – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָא תִּבְרֵי טַפְּאָה – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תִּבְרֵי מֵרָא טַפְּאָה – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; דֹּרְאָה סֹגֵל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁט – פשוט, 1; זֶקֶה-קָטָן – 2; זֶקֶה-גָּדוֹל – 3;
רִבֵּעַ – 4; ... זֶקֶה-קָטָן ... זֶקֶה-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קִדְמָה – סדר קדימות; אֹלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־יָשׁוּב – יוצא מהענין; קִדְמָה וְאִלָּא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קַטְנָה = תִּרְסָא –
דרוש בפסוק שער, מִחֲצִיתָהּ תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מִחֲצִיתָהּ – פֶּרַח – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מא,מ: אַתָּה תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק כָּל-עַמִּי רַק הַפֶּסָא אֲנִי לֹא מִמֶּנּוּ:
[ויקרא רבה (וילנא) פרשת קדושים פרשה כד ט]

ט א"ר שמעון בן לקיש שתי פרשיות הכתיב לנו משה בתורה ואנו למדין אותן מפרשת פרעה הרשע כתוב אחד אומר (דב' תבוא כח,ג) וְהִיָּתְּמָה רַק לְמַעַל יָכוֹל כְּמוֹנֵי ת"ל רַק לִשׁוֹן מֵיֵעוּט גְדוֹלְתִי לְמַעַל מִגְדוֹלְתְּכֶם וְאֲנִי לְמִדִּין אוֹתָהּ מִפְרַעַה הַרְשָׁע שֵׁנָא' (בר' מקץ מא,מ) אַתָּה תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי יָכוֹל כְּמוֹנֵי ת"ל רַק הַפֶּסָא אֲנִי לֹא מִמֶּנּוּ גְדוֹלְתִי לְמַעַל מִגְדוֹלְתְּךָ וְהִדִּין (וי' קדשים יט,ב) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: יָכוֹל כְּמוֹנֵי ת"ל כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי קְדוֹשִׁיתִי לְמַעַל מִקְדוֹשְׁתְּכֶם וְעוֹד אֲנִי לְמִדִּין מִפְרַעַה הַרְשָׁע שֵׁנָאמֵר (בר' מקץ מא,מד) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהָ אֶל-יֹסֵף אֲנִי פְרַעֲהָ יָכוֹל כְּמוֹנֵי ת"ל אֲנִי פְרַעֲהָ גְדוֹלְתִי לְמַעַל מִגְדוֹלְתְּךָ א"ר יְהוֹשֻׁעַ (גר' דסכנין) בְּשֵׁר ר' לוי מֵ-אֲנִי שֶׁל בְּשֵׁר וְדָם אַתָּה לְמַד אֲנִי שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְמָה אֲנִי שֶׁל בְּשֵׁר וְדָם עַל יְדֵי שֶׁאֲמַר פְּרַעַה לְיוֹסֵף אֲנִי פְרַעֲהָ זָכָה לְכָל הַכְבוֹד הַזֶּה לְכַשִּׁיבָא אֲנִי שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (ישעיה מו,ד) וְעַד-זֶקְנָה אֲנִי הוּא (טט: ובפסוק חמש פעמים מלת אני, כעין חמש לשונות חסד וגבורה) וְכַתִּיב (ישעיה מד,ו) כִּדְ-אֲמַר ה' מִלְּדֹ-יִשְׂרָאֵל וְגָאֵל ה' צְבָאוֹת אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אֲחֵרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים: עֵאכּוֹ' (ישעיהו מו,ד) וְעַד-זֶקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד-שִׁיבָה אֲנִי אֲסָבֵל אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֲשֵׁא וְאֲנִי אֲסָבֵל וְאֲמַלְט: ס

אַתָּה תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי – [תר"ש [פז]] לַקֵּט טוֹב – להיות גזור, ועל פיך ישק – יתפרנסון, תנ"י שם? לב. ולא יעשו בני פלטרין שלי דבר חוץ מדעתך. זהר חדש ס. ועל פיך ישק – ורזא דמלה מיניה אתון כל עלמא.
אַתָּה תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי – פשטא מונח זקן-קטן, שתי דרשות בפשט הכתוב, ע"פ [ו"ר קדושים כד,ט] מפרעה שמשמעות המלה מלך (בשר ודם) לומדים למלך מלכי המלכים הקב"ה, והן מתבררות בדרשה על **רַק הַפֶּסָא** – מכסא מלכות של בשר ודם לכסא מלכות ממה"מ הקב"ה.

רַק הַפֶּסָא – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות, קדושת הקב"ה למעלה מקדושת ישראל, גדולת הקב"ה למעלה מגדולת ישראל

וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק – ביפ"ת – הלוקח שררה מהמלכות נושק יד המלך, אמר פרעה לא יהא אדם נושקני חוץ ממך משום שלא יקח אדם שררה בלתי רצונך. לשון שני מלשון משק בית, שכל טוב – הכל משתחוין לך ונושקין על פיך כמו אלוה, אלא שלא קיבל עליו.
עַל-פִּיךָ – מקף כרב-משמע (א) גזור, קובע מינויים, מפרנס (ב) כעין אלוה, ויוסף לא קיבל עליו. **עַל-פִּיךָ –** טפחא, כמשנה מצב ומינוי,

וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק כָּל-עַמִּי – [תר"ש [פט]] [ב"ר פ"צ] אמר רשב"ג יוסף משלו נתנו לו, פה שלא נשק בעבירה ועל פיך ישק כל עמי, כָּל-עַמִּי – מקף כרב-משמע (הצעת טט) (א) עם הארץ (ב) כהני מצרים, **כָּל-עַמִּי –** אתנח מגביל החלטות יוסף בעיקר לעם הארץ ולא לכהני מצרים (ראה פר' ויגש, רק אדמת הכהנים לא היתה לפרעה).

בראשית מקץ מא,מד: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהָ אֶל-יֹסֵף אֲנִי פְרַעֲהָ וּבְלַעֲדֶיךָ לֹא-יָהִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ וְאֶת-רִגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:
[ילקוט מעם לועז] – יָדוֹ – שלא יחגור נשק, **רִגְלוֹ –** שלא יעלה על הסוס, ... צבא מחוץ לחיל מצרים 40600 לוחמים
[תורה שלמה – מדרש] וּבְלַעֲדֶיךָ – רביע, ארבע ענינים (טט - א) יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר (בר' מקץ מא,טז) בְּלַעֲדֵי וְרִיבָה כְבוֹד הַמְּקוֹם אֱלֹהִים יִנְגַּהּ ... כדי שיתן הרשע שבה להקב"ה לפיכך התרבה כבוד המקום שאמר (בר' מקץ מא,טז) אֲחֵרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָהּ אֶת-כָּל-אֶת תְּלֵה הַגְּדוּלָה בְּבַעֲלִיהָ.
(טט - ב) וגם נתגדל שמו בחכמה שאמר לו (בר' מקץ מא,טז) אֵין-נִבְּוֹן וְחֶסֶד כְּמוֹךָ.
(טט - ג) ונתרבה כבודו בגדולה שנתן לו שנאמר (בר' מקץ מא,מד) אֲנִי פְרַעֲהָ וּבְלַעֲדֶיךָ.
(טט - ד) לפי שמיעט עצמו בלשון (בר' מקץ מא,טז) בְּלַעֲדֵי קִיבַל מַלְכוּת בּוֹ בְּלִשׁוֹן (בר' מקץ מא,מד) וּבְלַעֲדֶיךָ וּבְלַעֲדֶיךָ לֹא-יָהִים – ר"ת ו' ל' ל' – לו", רמז למנוי משה

בראשית מקץ מא,מה: וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶכְלָו שִׁבְעַת שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶכְלָו בְּעָרִים:
אֶכְלָו שְׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נִתְּן בְּתוֹכָהּ:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶכְלָו שִׁבְעַת שָׁנִים – באופן כללי בין תפקידי תבנית הטעמים גרשיים מונח רביע, נמצא התפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.
וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶכְלָו – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק
אֶת-כָּל-אֶכְלָו – מקף מקף, כל מקף עשוי להיות בתפקיד רב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו למחסנים המלכותיים בנייהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אֶכְלָו** | **שִׁבְעַת שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.
בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶכְלָו שִׁבְעַת שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֶכְלָו שִׁבְעַת שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(מא,נה) ... **ואשר** (בנוסחא: אשר) **יאמר לכם תעשו –** לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יתקצרו חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אֲתָנָח, סִלְקוּ = סוף-הפסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבויה; מוֹנֵה פֶשֶׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה – מראי; דְרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מְמַעַט, לא ממש; טַפְסָא = טרף – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מֵרָאָה טַפְסָא – קב' מצב אחד נדרש; פֶּסֶק – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָאָה סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁטָא – פשוט, 1; זָקָה קָטָן – 2; זָקָה גְדוּלָא – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זָקָה קָטָן ... זָקָה קָטָן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֹלָא = גַּרְשׁ = גְּרִישָׁא – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֹלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא קִטְנָא = תְּרַסָא –
דרוש בפסוק שני, מוציא; תְּלִישָׁא גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שני, מוציא; פֶּסֶק – דרוש מתפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.8 בראשית מקץ מא,א: (התשע"ח)

בראשית מקץ מא,א: וְיֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְלוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלְּפָנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:

שָׁנָה בְּעָמְלוֹ – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל עולה יסו"ד מלכו"ת עולה תקע"ו (ע"פ [אמרי נועם]) גי' המלים המוטעמות ב- זקף-קטן זקף-גדול עולה תע"ז, הַפְרֵשׁ בין תקע"ו לתע"ז עולה צ"ט. צ"ט באתב"ש ה"ן. כעין תקע"ו ה"ן, הודיעו הסכמה ליוסף. מהחיבור שהביא יוסף ב-יסו"ד מלכו"ת נפתח השפע הרחוני שהביא את השפע הגשמי כנאמר ב- (בר' מקץ מא,א) וַתַּעַשׂ הָאֲרֶז בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי הַשָּׁבָע לְקַמְצִים:

(בר' מקץ מא,א) ... וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלְּפָנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם:

פשט הפסוק מתבטא במקראות הבאים (מ,א), וְעַל־פִּיד וְעָשׂוּ פֶלְעֵמִי ... (מ,א) רש"י ... אמר לו רבי יוסי ... אין אַבְרָהָא אלא לשון ברכיים, שהכל נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו שנאמר וַתִּתֵּן אֹתוֹ עַל פְּלִאֲרָצוֹ מִצְרָיִם: ... (מ,א) ... וּבִלְעָזְרָה לֹא־נָרִים אִישׁ אֶת־נֶדְוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: ...

בראשית מקץ מא,א: וַתַּחֲלִינָה שִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב לְבֹאֵי פְּאֻשֶׁר אֲמֵר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם הָיָה לְחֶם:

לִיקוּטֵי אֲנָשֵׁי שֵׁם (בר' מקץ מא,א) וַתַּחֲלִינָה שִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב .... כאשר אמר יוסף וגזר שהתבואה שאינו ת"י (תחת יד) פרעה ירקבו. וזה יפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים. כל לרבות אפילו התבואה שאצרו המצרים לעצמם והרקיבו אלו בעצמם. פתח להם יוסף ומכר להם בדמים יקרים. וראו גדולתו ית' שבעיניהם היו נרקבים וכשהיה יוסף מוכר להם היו מתוקנים. כמו שהיה במכת דם וגו' ... א"י שתחילה המצרים הוליכו התבואה ממצרים לשאר ארצות ועל ידי זה ותרעב כל ארץ מצרים ויפתח יוסף וישבור למצרים לבד ומזה נחזק הרעב גם להם לפי ש"ע ערמה הוליכו למדינות אחרות. לכן עשו תקנה שכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבור אוכל לכל אחד רק לפי צורכו ולא לעשות בה סחורה (קנין אברהם).

וַתַּחֲלִינָה שִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב – אזלא-גרש מונח מהפך פשטא – נדיר ביותר עם מונח בין אזלא-גרש ומהפך, ללא מונח כעין יצא להקל ולא להחמיר, עם מונח אפשר כי מלמד על כעין יצא עם לפחות שתי הקלות לטובה סופית לבני ישראל. משתי ההקלות נאסף כל הכסף מצרים ומשאר ארצות באוצרות פרעה ואח"כ נטלוהו בני ישראל ממקום אחד. (א) שמה שאצר יוסף לא הרקיב ומה שקנה יוסף רקוב היה נמכר מעמו מתוקן, (ב) שעשו תקנה שימכרו לכל אחד רק כפי צורכו ולא לסחורה כדי שיהיה לכולם ויוסף מכר במחיר גדול.

בראשית מקץ מב,א: וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשְׁבֵר בְּמִצְרָיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמַה תֵּתְרָאוּ:

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמַה תֵּתְרָאוּ היות והרסו כרך גדול של שכם, וארץ כנען היתה ממלכות או בחסות מצרים, היה לבני יעקב מקום לחשוש מלהתפס במצרים על מעשיהם. (ראה הסברנו ב- (בר' וישלח לד,ג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שְׁמֵעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי וב- (בר' מקץ מב,ט) כי נאמר [משנה מסכת אבות פ"ד,מ"ג] הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום:

שְׁבֵר – נוטריקון ש"ם ב"ן ר'חל (מקור לא ידוע). יֵשְׁבֵר – מקף בתפקיד רב-משמע, אוכל, שבירת סוד היעלמות יוסף, סוד הצלת עם ישראל כי מפני ששם בן רחל משנה למלך לא יאונה רע לבני יעקב

בראשית וישלח לד,ג: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שְׁמֵעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי

לְהִבְאִשֵּׁנִי בַיָּשֵׁב הָאֲרֶז בְּכַנְעָנִי וּבְפָרְצֵי אֲנִי מִתִּי מִסְפָּר וְנֶאֱסָפוּ עָלַי וְהִלְנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבִיתִי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד על אֶל־שְׁמֵעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי – מונח זרקא מונח סגול, כאילו מספר לימודי ז"ס וביניהם בתפקיד הרחבת העכירה ביחסים עם הגוים למעבר ליושבי הארץ אל גוים רחוקים, כגון מצרים, שע"פ אלשיך בפר' מקץ ראה הסברנו ב- (ט,מב) ארץ כנען היתה ממלכות או חסות מצרים בימים ההם (אלשיך ע"פ פ"ב ב"ר עה,ז).

בראשית מקץ מב,ט: אִם־כִּנְיִם אֲחִיכֶם אֲחֹד וְאִסַּר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאֲחֶם לְכֹו הִבְיֹאוּ שְׁבֵר רַעֲבֹן בְּתִיכֶם:

בראשית מקץ מב,כ: וְאֵת־אֲחִיכֶם הִקְטַן תְּבִיֹאוּ אֵלָי וַיֹּאמְרוּ דְבַרְכִּיכֶם וְלֹא תְמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ־בֵן:

הנושא ההילכתי של הפסוקים הוא מסירת יהודי לגויים. נשלב הערות על הנושא הכללי בתוך פירוש אור החיים ... (ט,מב) ... לעולם לא היה בדעתם להפרד בשום אופן כי היו יראים על הפירוד לכל יהיה אשם להיותו לבדו (לא היה בדעת הישראלים כאן בני יעקב) למסור בדיהם אחד או יותר מבניהם), ולא נתרצו לבסוף להניח אחד מהם אלא לצד שתלה להם הנסיון בזה (יש להוכיח מכאן שניתן להאמין לגוי כאשר הוא מצהיר שאם כנים הם, כלומר מעשיהם לא מסכנים אותם מצד שלטון הגוים לא יאונה להם כל רע) כאשר אבאר בפסוק (ט,מב) אִם־כִּנְיִם וגו' (מ,ב) וְלֹא תְמוּתוּ אז הוכרחו במעשיהם:

בראשית מקץ מב,יא – יד:

[יא] כְּלָנֹו בְנֵי אִישׁ־אֶחָד נָחְנוּ כִּנְיִם אֲנַחְנוּ לֹא־הָיוּ עֲבָדֶיךָ מֵרְגָלִים:

[יב] וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי־עָרַת הָאֲרֶז בְּאֲתֶם לְרְאוֹת:

[יג] וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים וְאֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאֲרֶץ כְּנָעַן וְהָפֵת הִקְטַן אֶת־אֲבִינֹו הַיּוֹם וְהֶאֱחָד אֲנִינוּ:

[יד] וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מֵרְגָלִים אֲתֶם:

[רש"י] (בר' מקץ מב,יא) כְּלָנֹו בְנֵי אִישׁ־אֶחָד נָחְנוּ - נצנצה בהם רוח הקודש, וכללוהו עמהם, שאף הוא בן אביהם (ראה ב"ר צא,ז).

כְּלָנֹו - זקף-גדול, תפקיד בדרך הסוד האצלה רוחנית מהשמים לאדם, כאן נצנצה בהם רוח הקדש. האצלה מכתר ובניה ליסוד מלכות וגלויו הנבואי בעולם המעשה.

(בר' מקץ מב,יא) כְּלָנֹו - זקף-גדול, בתפקיד שלוש, עשרה אחים שהגיעו למצרים הם בני איש אחד משלוש אמהות (לאה, בלהה, זלפה).

לעומת (בר' מקץ מב,ג) וַיֹּאמְרוּ - רביע, בתפקיד ארבע אמהות כאשר הם מציגים את משפחתם שְׁנַיִם עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים וְאֲנַחְנוּ

בְנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאֲרֶץ כְּנָעַן וְהָפֵת הִקְטַן אֶת־אֲבִינֹו הַיּוֹם וְהֶאֱחָד אֲנִינוּ:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מפשוט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצת, תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית מקץ מב,יא: כִּלְנֵי בְנֵי אִישׁ-אֶחָד נָחְנוּ בְּנֵים אֲנַחְנוּ לֹא-הָיוּ עִבְדֵיךָ מְרֻגְלִים:

- כִּלְנֵי – זקף-גדול, ענין של שלוש פעולות ודרש [בעה"ט] בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד נָחְנוּ, ולא אמר אנחנו רמז שאחד ממנו חסר, נחננו, ג'
במסורת, הכא, ואידך [במ' מט' לב,לב] נָחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים, (איכה ג;מב) נָחְנוּ פִּשְׁעֵנוּ, וזהו שדרשו [ב"ר צא,ז;] שאמרו
(א) נחנו נהרוג כל העיר אם לא יתנו לנו,
(ב) וזהו בשביל שנחנו פשענו בו
(ג) נחנו נעבור חלוצים להלחם אם לא יתנוהו לנו לפדותו:

בראשית מקץ מב,יב: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי-עָרֹת הָאָרֶץ בְּאַתֶּם לְרֹאֲתֵי:

הפסוק ללא מלת לֹא הוא בתבנית מלאה של (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל, ובפנימיות התורה צריך התחזקות בקבלת עול מלכות שמים כדי לברר את ניצוצי הקדושה שהם בהסתר הארץ. כִּי-עָרֹת – מקף כרב-משמע מילת ערוה, מקום התורפה, מקום עבירות (מצרים ערות הארץ) או המקום המוסתר. פשט דברי יוסף על מקום התורפה, פנימיות דבריו עוסק בבירור ניצוצי הקדושה מן המוסתר.
(ב' מקץ מב,יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם – (סלוק) טפחא אתחא, כתבנית הטעמים של (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל, בהסבר [שפת אמת וישב תרן] על עשו ובניו במקומות מושביהם, כך אפשר לומר על כל העמים. הבורא שם בכל מקום בבריאה ניצוצי קדושה. העם היושב שם אמור היה להעלותם לפי מעשיהם. אבל היות ולא היטיבו מעשיהם, אינם מגלים הניצוצי קדושה ולכן על בני ישראל לבררם.
לֹא – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, ג' ימים, ג' טענות יש ליוסף עליהם: כנדרש ב-[בראשית רבתי פרשת מקץ (המתחיל בעמוד 189)] ... א"ל אם לשבר אכל באתם למה נכנסתם ב' פתחים אחר שנכנסתם, אם על עסק תבואה באתם והלא כבר עברו ג' ימים שבאתם ועדיין לא קניתם תבואה, ועוד מה טיבכם בשוק של זונות, אלא לא לשבור אכל באתם אלא לראות [את] ערות הארץ באתם.

בראשית מקץ מב,יג: וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְדֵיךָ אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן | וְהִנֵּה הִקְטַן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ:

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פרט קדמאה עִבְדֵיךָ כלל הצריך לפרט אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן ופרט בתראה המפרט הפרט קדמאה

(ב' מקץ מב,יג) וַיֹּאמְרוּ – רביע שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי – מונח תלישא-קטנה, (א) מארבע אמהות (ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחציצין (א) מארבע אמהות

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פרט קדמאה וַיֹּאמְרוּ – רביע, אף שהם מארבע אמהות אמרו שהם ויוסף מאוחדים ע"פ [רש"י] (מב,יא) (כמו הנלמד ב-[ב"ר (תיאודור – אלבק) פר' צא]) נצנצה בהם רוח הקדש (ובפרט בתראה מתברר) וכללוהו עמהם שאף הוא בן אביהם. לכן הם שנים עשר. ואפשר שבמידת סמוכים הנלמדת ב-[ב' מקץ מביד] יוסף מרמז להם בדבריו ש- (מביד) הוּא (מביג) הָאֶחָד ש-אֵינָנוּ:

אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן פרט בתראה המפרט קדמאה מצד אחד אֲחֵים - דרגא פסק אֲנַחְנוּ - תביר, מחולקים ביניהם א' מצד אמותיהם וכתוצאה יחסים ביניהם, ב' מצד יחסם ליוסף מצד אחר קריאה ללא פסק אֲחֵים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד - דרגא פסק תביר מרכא טפחא, על כל פרט חל הענין המדובר בו ע"פ פ' רש"י (מביג) נצנצה בהם רוח הקדש וכללוהו עמהם שאף הוא בן אביהם.

- (ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחציצין
(מביג) וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי – רביע מונח תרסא – כעין ארבע שיעורין - אומדנא, חציצין ומחציצין
(א) לפסוק (מביג) – עשרה שערים, ע"פ [רש"י] נכנסו בעשרה שערי העיר במקום בשער אחד,
(ב) לפסוק (מביד) ע"פ [רש"י] מדרשו (ב"ר צא,ז)
(א) אומדנא לממון לפדיון יוסף,
(ב) אומדנא על פעולה אם לא יסכימו לפדותו בממון, להרוג או ליהרג,
(ג) שיעור שניים החריבו שכם

(מביג) עֶשְׂרֵי - תלישא-קטנה, ג' – 570; אֲנַחְנוּ – תביר, ג' – 115; הפרש 455 תנ"ה; צמצום ב-5 עולה 124 ו-23 הפרש 101 קכ"ד כ"ג ק"א

בראשית מקץ מב,יד: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרֻגְלִים אַתֶּם:

הוּא – רביע, ארבעה דברים אמר להם יוסף כמדרש שמביא [רש"י] (ב' מקץ מביד) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם - הדבר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי, שאתם מרגלים, הוּא האמת והנכון; זה לפי פשוטו. ומדרשו (ב"ר צא,ז): אמר להם: (טט) (א) ואילו מצאתם אותו ויפסקו עליכם ממון, תפדוהו? אמרו לו: הין. (טט) (ב) ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון, מה תעשו? אמרו לו: לכך באנו, או להרוג או ליהרג. אמר להם: (טט) (ג) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם - להרוג את בני העיר באתם! (טט) (ד) מנחש אני בגביע שלי, ששנים מכם החריבו כרך גדול של שכם.

או נאמר כי הדבר הרביעי הוא כפי' [ספורנו] (ב' מקץ מביד) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם. אותו האחד שאתם אומרים שאיננו ואינכם מפרשים אנה הלך הוא שהלך בעצתכם להגיד מה שראיתם או שהסכמתם כדי לרגל כמו שאמרת: תבנית הטעמים הפותחת פסוק זה (ב' מקץ מביד) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד דרישת סמוכים, כעין מידה מל"ב מידות (כב) מדבר שחבירו (הכתוב לפניו) מוכיח עליו, היינו שדברים מהכתוב הקודם משפיעים על הנלמד בפסוק זה. לכן אפשר לפרש כך: האחד שאיננו (המגיע לכאן מהפסוק הקודם (ב' מקץ מביג)) הוּא זה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם (ב' מקץ מביד)

בראשית מקץ מב,טו: בְּזֹאת תִּפְחַנּוּ חַי פְּרַעַח אִם-תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם-בְּכֹא אֲחֵיכֶם הִקְטַן הַיָּה:

בְּזֹאת תִּפְחַנּוּ - טפחא אתחא, תבנית טעמים של "שמע ישראל", ג' בזאת עולה 410, ג' שמע עולה 410, דבקות בשמע ישראל, מקימה את השכינה הרמוזה במלת זאת וחי פרעה מרמז לגלות מצרים הנמשך בכל הגלויות, וע"י התמדה במצוות שמע ישראל, מקימים קומת השכינה ויוצאים מגלות בכלל. (קצת ע"פ אור המאיר פורסם בדבר מלכות מקץ התשע"ד)